

NUM.

PHOTOGRAPH

OF THE

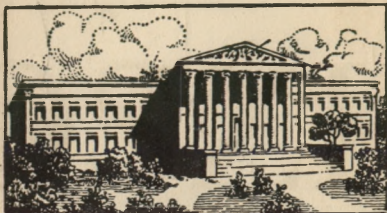
MANUSCRIPT

OF

12097

163

MAGYAR NEMZETI MUZEUM
ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRA

OLVASÓTERMI KÉZIKÖNYVTÁR

018811

KIKÖLCSÖNÖZNI NEM SZABAD

Hung. k.

Egyes füzet ára 30 fillér.

348. I

MAGYAR KÖNYVTÁR.

SZERKESZTI: RADÓ ANTAL.

163

PETŐFI SÁNDOR

*

A HELYSÉG KALAPÁCSA.
JÁNOS VITÉZ.

BEVEZETÉSSSEL ELLÁTTA

BÁNÓCZI JÓZSEF.

TELEGDY LÁSZLÓ NÉPEIVEL

MINDEN FÜZET EGYENKÉNT KAPHATÓ.

LAMPEL RÓBERT (Wodianer F. és Fiai)

CS. ÉS KIR. UDV. KÖNYVKERESKEDÉSE BUDAPESTEN, ANDRÁSSY-ÚT 21. SZÁM ALATT

Minden hó 1-én és 15-én új füzet jelenik meg.

„Magyar Könyvtár“

Szerkeszti: RADÓ ANTAL.

Az 1900. februárig megjelent füzetek a következők:

A *dőlt* betűkkel nyomtatott nevek a fordítót, illetve közrebocsátót jelzik.

A csillaggal jelzett művek szindarabok.

- *1. **Katona**, Bánk bán. *Beöthy Zs.*
- *2. **Maupassant**. Apró elbeszélések. *Tóth Béla.*
3. **Berzsenyi Dániel** Válogatott ódái.
4. **Coppée**. Kovácsok sztrájkja és egyéb elb. költem. *Radó Antal.*
- *5. **Kisfaludy K.** A kérők. *Beöthy Zs.*
6. **Sipulusz**. Humoreszkek.
7. **De Amicis**. A bor. *Tóth B.*
8. **Zrinyi**. Szigeti veszedelem.
- *9. **Du Maurier-Potter**. Trilby. *Fái B.*
10. **Csokonai**. Dorottya. *Négyesy.*
- 11—12. **Arany János** válogatott balladái. (Iskolai kiadás.) *Riedl.*
13. Olasz elbeszélők tára. *Radó.*
14. **Petőfi**. Uti rajzok.
- *15. **Dumas Sándor**. A kaméliás hölgy. *Szemere A.*
16. **Szomaházy I.** Légyott hármában.
17. Francia elbeszélők tára. *Ambros Zoltán.*
- *18. **Rovetta**. A becstelenek. *Radó*
19. **Kisfaludy Károly** Válogatott költeményei. *Bánóczi József.*
- *20—21. **Shakespeare** Szentiványi álom. *Arany J.* (Isk. kiadás.)
22. **Kármán**. Fanni hagyományai. *Bánóczi József.*
- *23. **Byron**. Manfréd. *Abrányi E.*
24. **Agai Adolf**. Viola Vera.
- *25. **Sardou-Najac**. Válgunk el. *Fái Béla.*
26. **Deák Ferencz** 1861-iki első felirati beszéde.
- *27. **Aischylos**. A lelánczott Prometheusz. *Zilahy Károly.*
28. **Bárony István**. Vadász-történetek.
29. **Murger-Barrière**. Bohémélet. *Radó A.*
30. Béla király névtelen jegyzőjének könyve. *Szabó—Mika.*
- *31. **Molière**. Dandin György. *Hevesi Sándor.*
32. **Gracza**. 1848. márczius 15.
33. **Bourget**. Három elbeszélés. *Hevesi Sándor.*
34. **Szabolcska M.** Versek.
35. **Turgenyev**. Az ötödik kerék. *Szabóné Nogáll J.*
36. **Kossuth Lajos** 1848. július 11-iki beszéde.
37. **Flammarion Camille**. Csillagos esték. *Tóth B.*
- *38. **Tóth Kálmán**. A király házasodik.
39. **Droz Gusztáv**. Az úr, az asszony és a baba. *Béri Gyula.*
40. **Vértessy Arnold**. Kisvárosi történetek.
- *41. **Ibsen**. A népgyűlölk. *Vikár Béla.*
42. A kuruczvilág költészete. *Kardos A.*
- *43. **Schiller**. A messinai menyasszony. *Váradi Antal.*
44. **Petőfi Sándor**. Elbeszélések és hirlapi cikkek.
45. **Poe**. Rejtelmes történetek. *Tolnai Vilmos.*
46. **Jókai Mór**. Emlékbeszéd Rudolf trónörökösről.
47. **Kozma Andor**. Vig elbeszélések.
48. **Butti E. A.** Az erkölcstelen. *Tóth B.*
49. **Petőfiné Szendrei Julia** naplója és levelei Térey Marihoz. Jókai előszavával.
50. **Tennyson**. Arden Enoch. *Lőrinczi (Lehr) Zs.*
51. **Murai Károly**. Huszársze-relem.
52. Magyar népballadák. *Morvay.*
- *53. **Cavallotti**. Énekek éneke. *Radó Antal.*
54. **Fáy András** válogatott meséi. *Badics Ferencz.*
55. **Salagub gróf**. A medve. *Ambrozovics D.*
56. **Ambrus Zoltán**. Hajótöröt-tek.
57. **Meyer Konrád**. Egy szegény ifju szenvedése. *Hevesi S.*

Folytatás a boríték 3. oldalán.

PETŐFI SÁNDOR

A HELYI LAPÁCSA.

SÁNDOR KÖNYV-TÁRA (MURFEL F. ES FIJA)

PETŐFI SÁNDOR.

PETŐFI SÁNDOR.

...

A HELYSÉG KALAPÁCSA.

JÁNOS VITÉZ.

BEVEZETÉSSSEL ELLÁTTA

BÁNÓCZI JÓZSEF.

KÉPEKKEL ELLÁTTA

AKANTISZ VIKTOR és TELEGDY LÁSZLÓ.

BUDAPEST.

LAMPEL RÓBERT (WODIANER F. ÉS FIAI)

CS. ÉS KIR. UDV. KÖNYVKERESKEDÉS KIADÁSA.

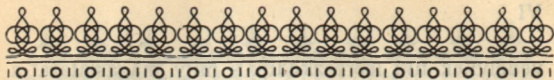
Minden jog fentartva.

12.097/163
~~12.097/163~~
~~048811~~

M. N. MUSEUM KÖNYVTÁRA
I. Nyomt. Növedéknapló
1900. évf. 446. sz.

Előszó.

Petőfi költeményeinek ez új kiadása oly szempontok szerint készült, melyek lényegesen megkönnyítik a költő tehetségének feltüntetését és e tehetség jellemző irányainak áttekintését. Tizenkét füzetbe foglaljuk ugyanis összes verseit a következő czimek alatt: 1—3. elbeszélő költemények, 4. románczok, 5. táj- és életképek, 6—7. haza és szabadság, 8—9. barátság és szerelem, 10. családi versei, 11. élete és költészete, 12. vegyes költemények, ebben vannak a népdalok, a bordalok, irói képek, elmélkedés, világgyűlölet. Mindenik külön szempont alá foglalja így Petőfi költeményeinek egy-egy fajtát s az egybetartozók összességéből éles világítás esik a költőre magára is. És érdekes és tanulságos látni, hogy mindenik külön szempont is mintegy az egész Petőfit mutatja. Szerelmi verseiben is benne van szabadságszeretete, táj- és életképeiben is benne van szerelme, románczaiban is benne van politikája.

Együtt van mindenütt a teljes anyag annak megítélésére, mily mélységére az érzésnek és szen-

védeleynek tud leereszkedni, s mily magaslatára a képzeletnek és gondolatnak felemelkedni. Kétségtelennek tartom, hogy Petőfi igazi megértését és tanulmányozását lényegesen elősegitheti az ily kiadás, azonfelül hogy élvezését is teljessé teszi. — Egy-egy költeményt más rendező tán más csoportba foglalt volna; de egészben, remélem, az új kiadás helyes úton jár.

A helység kalapácsa és a János vitéz.

A *Versek*, Petőfi első gyűjteményes munkája, mely hirnevét, úgy szólván, megállapította, már második könyve volt a költőnek. Az első *A helység kalapácsa* volt, mely 1844. október 27-re jelent meg, holott a *Versek* az év november 10-re. E kötet azon költeményeinek java részét foglalta magában, melyeket körülbelül három éven át szerzett. A helység kalapácsát 1844. augusztus havában kezdte írni s szeptember elején már készen volt vele. Kiadót is talált rá Geibel könyvtáros személyében, ki neki érte 40 pengő forint — mai érték szerint 28 K. 40 f. — tiszteletdíjat adott. A pénzt Petőfi nyomban elküldötte szüleinek, kik ekkor igen meg voltak szorulva. A füzet 68 oldal terjedelmű, 12-ed alakban jelent meg s czíme ez volt: *A helység kalapácsa. Irta Petőfi Sándor, Budán, 1844.* Ára volt 36 kr. p. pénzben, mai értékben 1 K. 20 f. Az akkori divat szerint a borítékon két könyomatú rajz volt, egy az elő- és egy a hátapon, melyek a költemény más-más jelenetét mutatták be. Toldy Ferencz azt hitte, hogy ez illusztrációk Petőfi kezétől valók, de ez épen nem valószínű, mert az ily compositiók a költőnek rajzbeli ügyességét messze meghaladták.

Az egykoru kritika nem volt tisztában a mű jellemével, sem célzatával. Petőfi művészi hitvallása szerint „az egyszerűség az első és mindenek fölötti sza-

bály“, akkoriban pedig az uralkodó írói izlés épen azt szerette, a mi czikornyás, erőltetett, mesterkéltnak, affektált, szóval dagályos. E dagályt teszi Petőfi nevetségessé A helység kalapácsában, mely tehát nem is akar a poetika szabályai szerint megírt eposz lenni, valamint nem is csupán csak az epikában, hanem a költészet és szépirodalom minden ágában az idétt otthonos dagályosságnak a parodiája. „Azt lehet mondani, hogy a mint eddigi költészete az egyszerűség reakciója volt, úgy volt e műve a mult kinevetése, az öröm ujongása, hogy a nyelv és irodalom a dagálytól megszabadult.“ (Ferenczi Zoltán.)

A közönségnek sem tetszett. Midőn Petőfi 1847-ben összes költeményeit adja ki, ezt kénytelen volt kihagyni, mert Geibel, kinek még sok a heverő példánya, nem engedi át: „den Kolopács geb' ich nicht“ mondja a költőnek. Nem is jelent meg másodszor, csak 14 évvel Petőfi halála után, a Vegyes művei első kötetében.

Körülbelül négy héttel A helység kalapácsa megjelenése után, 1844. november második felében fogott Petőfi, ki ekkor a Pesti Divatlap szerkesztősegédje volt, egy nagyobb elbeszélő költemény írásához, melyet Kukoricza Jancsinak nevezett, s állítólag hat nap és hat éjjel alatt el is készült vele. Azután kiadót keresett, előbb 100, majd 50 frtot kért érte, de egyik sem mert rá vállalkozni, mert a Kukoricza Jancsi a divatos izléssel szemben egészen népies volt. Ekkor főnöke Vahot Imre veszi meg versét a költőtől, kinek 100 frt tiszteletdíjat adott. Az ő rábeszélésére fogadta el Petőfi a nagyon parasztosnak talált K. J. helyett a János vitéz címet is. 1845. márczius havában aztán megjelent: *János vitéz. Irta: Petőfi Sándor. Kiadta Vahot Imre. Buda, 1845.* Ennek is a boritékán két könyomatu rajz volt, ugyancsak Grimm Vinczétől. A 12. r. füzet 113 oldal s ára 40 kr. p. p., mai érték szerint 1 K. 32 f. volt.

A költeménynek irodalomtörténeti jelentőségét érdekesen méltatja Vahot Imre, kinek nyilatkozata, mint kortársé kétszeresen becses. Azt írja ugyanis a János vitézhez csatolt Előbeszédben: „Midőn a költő felolvasá előttünk János vitéz című népmeséjét, Vörösmarty oda nyilatkozék: hogy ezen mű bármely irodalomnak diszére válnék. Igaza van a nagy költőnek. Ily, minden tekintetben jeles költői népmesét, kivált a magyar irodalom nem mutathat elő. Mert lehet-e, főleg fejlődő irodalomra nézve, nagyobb becsü kincs, mint az, melyben nemzetiségünk legtisztább forrása, a népi elem s az annyira sajátos és eredeti népköltészet a műveltebb költői jellem által némileg nemesítve tűnik fel? És János vitéz prózája mily derekasan fejté meg ez oly szép, mint nehéz feladatot! — Oly modorban kell előadni a mesét, mint Petőfi előadé e szép költeményben, melynek kétszeres érdeme az, hogy nemcsak a művelt olvasó magasabb igényeit elégíti ki, de népies előadásánál fogva a köznépnek is gyönyörködtető olvasmányúl szolgálhat. — Leginkább ily szempontból kell megítélni Petőfi ezen költeményét is, mely mind költőiség, mind népiesség tekintetében irodalmunk legnagyobb becsü kincsei közé sorozható. — Ő nemcsak egy finnyás, nagyrészt beteges izlésű uri töredékecske, hanem az egész erőteljes magyar nép költőjévé avatott fel jó génusza által.“

A közönséget is meghódította János vitéz. Egy év alatt 500 példány kelt el belőle, s már 1846-ban könnyebb papiroson, olcsóbb áron újabb 500 példányt nyomtak belőle.

Petőfi epikus költeményeinek ez a koronája: valamennyi között a legbecsesebb és mind maig a legnépszerűbb. S jelentőségével vetekszik hatása, melyet a magyar elbeszélő költészetre gyakorolt. János vitéz nélkül, ki tudja, Arany János megírja-e Toldiját?

Bánóczi József.

A helység kalapácsa.

Hősköltemény négy énekben.

ELSŐ ÉNEK.

Szeretnek az istenek engem,
Rémítő módra szeretnek :
Megajándékoztanak ők
Oly ritka tüdővel,
Mely a csatavészek
Világrendítő dúlakodásit
Illendően elkurjantani képes,
S melyet tőlem minden kántor irígyel ;
És hogy férfi legyen,
Méltó e tüdőhöz,
Lőn az égi hatalmak irántami hajlandóságából
A széles tenyerű Fejenagy,
A helységi kovács,
Vagy, mint őt a dúsképzeletű nép
Költőileg elnevezé :
A helység kalapácsa. —
Ti, kik erős lélekkel birván,
Meg nem szeppentek a harczi morajtól,
Halljátok szavamat !
De ti, a kiknek szíve
Keményebb dolgoknál

A test alsó részébe hanyatlik,
Oh ti kerüljétek szavamat!

„Ámen!” szolt az áhítat
Szent hangján
A menny szolgája; s az egyház
Négy fala, régi szokása szerint,
Komolyan mondotta utána, hogy: „Ámen.”
A nép pedig, a mely esti imára
Gyülekezett a szentegyházba, azonnal
Elhordta magát,
S egy-egy kancsó bor előtt
Otthon vagy a csapszék asztala mellett
Dícsérte az istent.

A becsukott templomban csend lett;
Nagyobb csend nincs a mocsárok partjainál sem,
Mikor a gém, bóbicz s béka elalszik.

Csend vala hát;
Csak két éhes pók harczolt
Életre, halálra

Egy szilvamagon-hízott légy czombja felett;
De, oh balsors! a czombot elejték;
Egy egér fölkapta, s iramlott
Véle az oltár háta mögé

A tiszteletes reverendájába,
S lakomáz vala,
S a pókok szeme koppant.

Hah, de mi szörnyű zaj,
Mily láрма riasztja
Egyszerre az egyház
Temetői nyugalmát!

Mennydörgés?

Vagy kásának forrása fazékban?....

Nem!

Ott ember hortyog.

Ugy van! ez emberalak.

Egy zúgban két öklére hajolva
Alszik....hanem íme fölébredt,
Miután elhortyantotta magát.
Ásít....szemeit dörszölve körülnéz....
Lát és sejt....sejtése pogány.
Megy az ajtóhoz; megrázza kilincsét.
És rázta hijába.
Éles eszével
Átlátta azonnal
A dolog állását,
És ezt mondotta: „Bezártak“;
S még egyszer mondotta: „Bezártak.“
Azután, mint férfihoz illik,
Téged híva segédül,
Lelki jelenlét!
S kéré: ne hagyd el.
S te nem hagytad el őt.
Védő szárnyadnak alatta
Ily gondolatok születének
Nem tökkelütött koponyájában,
Mialatt orrát mutató ujjára tevő:
„Hogy szabadúljak?
Kiabálni potyára.
Valamint a puszkagolyóbits
Kétannyira nem megy,
Mint a mennyire megy:
Szint'ugy az emberi hang.
Igy hát hahogy orditanék is,
Meghallani nem volnának
Képesek a falubéli fülek,
Mert innen a helység
Majd félórányira fekszik
Len a völgy tekenőjében. —
Leugorjam az ablakon által?
Az igaz, gyerkőcze-koromban
A cseresznyefa legtetejéről
Gyakran ugortam alá,

Ha csősz-szagot érzék.
De az régen volt. Már az idén
A negyvenedikszer
Értem meg a krumplikapálást.
Lelkem hüvelyét
A férfiúság kora
Megnehezíté ;
S ha leugornám :
Nyakamat szegném,
Vagy más bajom esnék.“
Így főzte a gondolatok seregét
Feje bográcsában
A bölcs férfiu, a ki
Az idén már negyvenedikszer
Éré meg a krumplikapálást.
Ezután folytatta tünődve :
„Mást kell kitalálnom
Vagy itt húzom ki az éjet,
S ez nem lesz módnélküli mulatság.“
S komoran nézett a híg levegőnek
Egy pontjára,
Miként a gólyamadár néz
Fenekére a tónak,
Mikor a prédát lesi, melylyel
A kémény tetején
Várakozásba merült fiait
Megvendégelni akarja.
„Megvan ahá, megvan !“ rikkanta,
S komoly orcájára derű jött :
Mint kiderül példának okaért
A föld, mikor a nap
Letépi magáról
A felhők hamuszín ponyváját ;
Szintén így kiderül
A sötétlő konyha is éjjel,
Ha kólyika kezdi gyötörni
A mopszli-kutyácskát

S a tekintetes asszony
Rémülve kiált
A cselédi szobába :
„Panni te ! kelj fel,
Rakj tüzet, és melegíts téglát
De szaporán !“
Panni pediglen
Föltápaszkodik egy-két
Botlásnak utána
Kijut a konyhába kovával, aczéllal
Meggyújtja a taplót,
Taplóval a kéngyertyát,
Kéngyertyával a szalmát,
Szalmával a fát,
Hogy téglát melegítsen
Hasacs kajára a mopszli-kutyának.
Mondom : valamint ilyenkor
Kiderül a konyha sötéte,
Ugy oszlott a ború
Hősünk komor orra hegyéről,
Midőn e szót ejtette ki : „Megvan !“
S a kíváncsi világ azt kérdi : mi van meg ?
Hegyezd füledet,
Kíváncsi világ !
Lantom neked elzengendi : mi van meg ?
S ha ekkorig aggodalommal
Néztél hősünk sorsának elébe,
S netalántán arczodat
Érette a bűnnek könnye fűröszte :
Most már szemeid pilláin
Az öröm könnyének
Gyöngye ragyoghat,
Mint fekete átila-dolmányon
A csinos ezüst gomb. —
Mert megvagyon a szabadulás terve,
Jeles terv ! illő
Ily okos emberhez.

„Sikerülni fog, és sikerülnie kell!”
Mondá a szentegyházi fogoly diadalmasan.

„A toronyba megyek fel,
És a toronyablakon által
Leereszkeдем

A harang kötélén
De ha megkondúl?

Majd úgy intézzük a dolgot,

Hogy szólni ne tudjon:

A kötél jó hosszú.”

Míg a bölcs férfiú tervét,

Leleményes eszének

Fényes tanuját,

Teljesülés koronázza:

Pihennénk tán egyet, — aztán

Uj erővel

Térjünk a tettek más mezejére.

MÁSODIK ÉNEK.

Regényes domb tetejében

A helység nyúgati részén,

Honnan faluszerte

Legjobban látni sarat, port,

Már mint az idő járása vagon; —

Mint mondom: a helység

Nyúgati részén,

Környékezve csalántól

S a növények több ily ritka nemétől,

All a díszes kocsmá, a melyet

Sajátjának nevez

Isten kegyiből

És egykori férjének szorgalmából

A szemérmetes Erzsók asszony

Mint őt nevezék.

Lantom, kegyes égnek ajándoka! zengd el:

Honnan ez elnevezés.

Erzsók asszonyom ékes,
Holdkerek arczulatán, — hol még csak
Ötvenöt év lakozik, —
Örökös hajnalnak
Pirja dereng.
S innen ez elnevezés.
Vannak ugyan, kik
Állítani merészek,
Hogy Erzsók asszonyom arczát
Nem a szende szemérem,
Hanem a borital festette hasonlóvá
A hajnali pirhoz;
De ezek csak pletyka beszédek;
Mert Erzsók asszony nem is iszsza a bort...
Csak úgy önti magába.
Ilyen a rágalom aztán!
Oh ez előtt nincs
Szentség a föld hátán,
A legszüzebb ártatlanságnak
Tiszta vizét is
Bémocskolja iszappal,
A hóra sarat hány,
És De hová ragadál?
Oh fölhevülésnek
Gyors taligája!
Vissza tehát
A szemérmetes Erzsók
Ötvenöt éves bájaihoz.
Bájos vala ő!
Mint a pipacsból
Font koszorú,
Vagy mint a bakter dárdájába ütődött
Éjjeli holdsúgár.
És ennek okaért
Látogató őt
Az egész falu népe
Oly szorgalmasan,

Elannyira, hogy
Be se' nézett más kocsmába...
Az igaz, más kocsmá nem is volt
A faluban.

Ide járt hát
A falu népe, kivált
Vasárnapi délnék utána,
És nagy mértékben vígadozott,
S a vígadozásnak
Végéről szó sem volt,
Míg a kisbírói tekintély
Tudtokra nem adta
Szívreható mogyorófa-beszéddel,
Hogy már haza menni tanácsos.

Ma is így megy
A szemérmetes Erzsóknál.
Az isteni tisztelet elmúlt,
A csapszék népesedik,
Valamint a mezőség,
Hol a tehenek csordája legel,
Megnépesedik
Két szárnyú seregélyekkel
A nyári napoknak
Forró idejében.

Jelen volt
Közepette a vendégek seregének
A helybeli lágyszívű kántor,
Torkának szárazságával
S szerelemvágyas kebelének
Tenger kínjaival.

Ot ugyan is
A szemérmetes Erzsókért
Örömlő lángok emészték,
Mint a vér rozsdája emészt
Olmos fütyköseinket, a mikkel
Tisztujítási csatákban
Egymást simogatjuk.

Ki vetemednék
Bámúlatra tehát,
Hogy ő egyikével
Feje ablakinak
Le-lenéz a folyó bor
Billikomába :
A másikkal azonban
Andalgva mereng
A szemérmetes Erzsók
Kellemes arczán.
Nem maradott el
A béke barátja,
Bagarja uram sem,
A csizmacsinálás
Érdemkoszorúzta művésze.
Méltóságos termetű férfi.
Majd akkora volt ő,
Mint a bajúsz orrának alatta.
Oldala mellett
A bort szörpölte Harangláb,
A fondor lelkületű egyházfi,
Ki, mikoronta Bagarja uram
E kérdést terjesztette élébe :
„Hát Fejenagy koma hol lehet ?“
Így hallatta a választ :
„Ott van, a hol van ;
Hanem itten nincs . . . s ma alig lesz.“
S miután ezeket mély titku alakkal
Elmondotta : kiprémzé
Szája vidékét
Sátáni mosolylyal.
Bagarja uram pedig üle,
S oly formán néze szemével,
Mint nézni szokott a halandó,
Ha nem érti a dolgot.
S vala még több érdemtelves egyén
A vendégek koszorújában.

Megnyílt akkőzben az ajtó,
S lett széles az ő nyílása,
Mint szája a helybeli kántornak,
Mikor éneket énekel
A sok sípú orgona mellett.
S ki volt, ki az ajtót
Kinyitotta imígyen?
Ha a hagyomány állításának
Hinni szabad:
Nem más, mint a vitéz Csepű Palkó,
A tiszteletes két pej csikájának
Jó kedvű abrakolója.
Jöttek nyomban utána
A hangászkarnek tagjai hárman:
A kancsal hegedűs,
A félszemű czimbalmos
S a bőgő sánta huzója, —
Mind ivadéki
A hősi seregnek,
Mely hajdan Nagy-Idánál
A harczí dicsőség
Vérfestette babérját
Oly nagyszerűen kanyarítá
Nem-szőke fejére
S nem-szőke fejének
Göndör hajára.
A kancsal hegedűs,
A félszemű czimbalmos
S a bőgő sánta huzója
Föltelepült kényelmesen
A kemenczének tetejére; mi közben
Vitéz Csepű Palkó,
A tiszteletes két pej csikájának
Jó kedvű abrakolója,
Így adta bizonyosságát
Ekesszólási tehetségének:
„Bort!”

Fölfogta azonnal
A szemérmes Erzsók
E szónoklat magas értelmét,
S eszközlé annak teljesülését
Nem fontolva haladván.
Miután a vitéz Csepü Palkó
Az orra alatti nyíláshoz
Emelte a kancsót,
És miután mértékletesen
Egyet kortyanta belőle :
(Körülbelül annyit,
A mennyivel öt vagy hat ürgét
Lehetne kicsalni lyukának
Mélységeiből,)
Annakutána
Fölnéze az ég tájéka felé —
A kemenczetetőre,
S ilyféle szavakkal
Terhelte meg a levegőnek
Könnyű szekerét,
Hogy szállítná azokat
A derék hangászi fülekbe :
„Húzd rá, Peti,
A fűzfán füttyülődet is,
A ki megáldott!“
S Peti nem késett,
A háromság más ketteje sem.
Czimbalom és hegedű és bőgő
Hangot adott
Jaj de mi hangok ezek! —
Ezeknek hallata visszaidézi
Tündérhatalommal
Emlékezetembe
Éltem legszebb idejét,
A gyermek-időt.
Látom, mint játsztam öcsémmel
S kis házi kutyánkkal.

Aztán a kutyát elvette öcsém,
Én meg nem akartam od'adni,
S így hajba kapánk.
Mi jött ki belőle?
Az jött ki belőle,
Hogy a zajra apánk kirohan,
Nálunk terem, és mindkettőnket
Jól megnadrágot;
Azalatt a kutyát mi elejtők,
S rá hágtunk farka hegyére;
Mikor e perczben mindhárman
Összevisitánk:
Ez összevisitás
Alig lehetett szebb,
Mint a Peti és két társa zenéje.
És lett a zenére
A szemérmetes Erzsók
Teremében nagy vigalom.
Mindennek előtte
Összeütötte bokáját
Vitéz Csepü Palkó,
A tiszteletes két pej csikájának
Jó kedvű abrakolója.
Követé e csáberejű példát
A többi legénység,
Béhurczolva szeliden
Egy pár fürge leányzót,
Kik eddig az ablakon által
Kukucsáltak kandi szemekkel,
S kiknek már viszkete talpok
A táncznak vágya miatt,
Hallván a menyeyi báju zenét.
S kóválygani kezdtek
Mindnyájan a táncz gyönyörében,
Mint a ki nadragulyával
Fűszerezte ebédjét.
A lábak dobogása pedig

Rendes vala,
Mint ama zaj, mit
Néha a tiszteletes hall,
Mikor ül a biblia mellett,
S olvassa nagy elmerüléssel ;
És a mely zajra imígyen
Teszi megjegyzését
Jámbor szívvel :

„Oh az a Palkó
Istentelen ember !
Megint nyaggatja csikóimat,
A szegény parákat,
Korbácsa csapásaival.“

Míg ily események
Gazdagíták a világ történeteit
A kocsmaterem közepén :
Szélről a béke barátja,
Bagarja, s Harangláb,
A fondor lelkületű egyházfi,
Ültenek, ittanak egyre. —
A helybeli lágyszívű kántor
Még mindig pislogatott
A szemérmetes Erzsók
Ötvenöt éves bájaira.
Arczúlata lelki tusának
Volt tükörözője.
Látszék, hogy valamit
Akar és nem akar,
Vagy inkább, hogy valamit
Merne, ha merne.
Mikoron meglátta Harangláb,
A fondor lelkületű egyházfi,
Hogy a lágyszívű kántor
Se' széna se' szalma :
Hozzája vonúlt,
S ily szókat láta helyesnek
Intézni a késedezőhöz,

Bátoritásnak okáért,
Hangtalan hangon,
Mint a sugólyuk
Lakói beszélnek a színpadokon,
Holott nők s férfiak által
Szomorú- és vigjátékok adatnak
S közbe bohózatok és operák
A közönségnek gyönyörére :
„Oh kántor uram !
Hát elmegy a nap,
Megjön az alkony,
Utána az éj,
Elülnek a csirkék
És ludak és verebek,
Mielőtt ügyesen szőtt
Tervünknek drága gyümölcse megérik ? —
Gondolja meg azt komolyan
És nem csak úgy átabotába,
Hogy századok adnak
Tervkivitelre
Egy ilyen pillanatot.
Az ilyen pillanatokkal
Fukaran kell bánni tehát
Az előre tekintő
Emberi léleknek,
Valamint fukaran bánik
Beszédeivel
Bíró uram,
A bölcs aggastyán. —
Előre tehát,
Hogy az alkalom el ne sikoljék,
Mint elsiklik néha a hal
A halásznak körme közől,
Ha ügyetlen kézzel
Kap utána az ostoba filkó. —
Rajta azért,
Oh kántor uram !

Most vagy sohasem. —
Mért engedni helyet kebelében
A félelem érzetének?
Hiszen részt vett a győri csatában.“

Ekképen szóla Harangláb,
A fondor lelkületű egyházfi.
A helybeli lágyszivű kántor
Egyebet nem válaszola,
Mint a mi következik:

„Oh te tudója szivem titkának!
Igaz egy betűig
Tartalma beszédidnek,
Mint igaz a szent-írás,
Bölcsen tudom azt.
De a mint van okom,
Nem hordani többé
A titkolt szerelemnek
Életőlő fájdalmát:
Szint'úgy van okom,
Elfojtani lelkem
Mélységes mélyében e titkot.
Ha az emberek itten
Észre találnák venni?
Avvagy ha pofon vág
A szemérmetes Erzsók
E szörnyü merényért?
Hát feleségem,
Az amazontermészetü Márta?
Oh én a legboldogtalanabb
Valamennyi teremtmény közt,
Mely látta a nap karimáját,
A sugarakban uszót,
Ha felleges ég
Vagy éjszaka nem volt! —
Olyan az én lelkem,
Mint a Duna legközepében
A szélvészhányta dereglye,

Vagy mint a dióhéj,
Mit a gyerekek
Pocsolyába vetének: —
Hánykodik erre, amarra
De bátorság! A ki nem mer, nem nyer.

Oh szólj erre, Harangláb,
Mondd meg nekem: úgy van-e vagy sem?
Akként áldja meg isten
Életedet s unokáidat is,
A mily őszinte leszen
E kérdésemre a válasz,
A melyet adandasz!"

S őszintén szóla Harangláb,
Mondván: Úgy van, kántor uram!"
„No, ha úgy van: hát neki vágok!"
S ezzel a helybeli lágyszívű kántor
Fölemelte s letette a kancsót;
Csak hogy mikoron fölemelte,
Csordultig vala az, —
És a midőn letevét,
Üres vala az,
Valamint üresek zsebeim
Most, mikor ezt éneklek
Nagy lekesedéssel
Költői dühömben. —
Anakutána a lágyszívű kántor
Egyet rántott a lajblija szélén,
S kétségbeesett elszántsággal,
Mint a ki hidegfürdőt
Éltében először használ,
Oda rontott
A szemérmetes Erzsókhöz.

HARMADIK ÉNEK.

Oh nagyon is jó szívű közönség,
Különösen ti,
Szép lyánykái hazámnak,

Kiket annyira szeretek én,
Hanem a kiktől
Nem nyerek egy makulányi szerelmet, —
Ha szépen kérlek benneteket :
Ugy-e nem fogtok haragudni reám,
Hogy a helybeli lágyszivű kántornak
Szerelemvallásától
S a táncz kellő közepéből
Drága figyelmeteket
A templom tájékára csigázom ?
Hol a leleményes eszű fogoly
Épen mostan ereszti
Magát lefelé a harang kötélén,
Valamint leereszkedik a pók
Gyakorta szobám tetejéről
Saját fonalán.
És ime leért,
És kutyabaja.
A kötél ugyan azt akará,
Hogy hála fejében
Hagyná ott bőrét tenyerének ;
Hanem a húséges bőr
Konokul így szólt a kötéhez :
„En ugyan itten nem maradok, —
Avvagy ha maradnom kell,
Hát szinte maradjanak itt
Hús és csont testvéreim is.“
A kötél jó szíve megindult
E ritka bizonyosságán
A szép testvérszeretetnek,
S lemondta kívánságáról.
Már este felé volt.
A nap gombócza piroslott,
Valamint a paprika
Vagy mint a spanyolviasz.
Oh te piros nap !
Mért vagy te piros ?

Szégyen-e vagy harag az,
Mi arany sűgaraidat
Megrezesíti,
Mint a bor az emberek orrát ?
Nem szégyen, de nem is harag az,
Csak én tudom ennek okát,
Én, kit földöntűli ízék
Földöntűli ízékbe avattak.
Ez vésznek előjele,
A mely még ma lesűjt a világra,
Miként a mészáros taglója lesűjt
Az ökörnek szarva közé.
S nem csak a nap hirdette a vészt,
A már közel állót ;
Az egész természet
Elhagyta a régi kerékvágást.
Két kutya, melyek előbb
Őszinte barátságnak
Példái valának hosszú időktől,
Most egymást marta dűhødve
Egy nyomorú juhbør-darabért,
Mit a mészárszéknek elõtte találtak.
S még száz ily példát zengene lantom,
Melyek mind iszonyú pusztulást
Jóslának a földnek ;
De csak a legnevezetesbet
Közleni legyen elég :
A lágyszivű kántornak felesége
Ma nem ivott meg többet
Egy messzely pálinkánál.
Igy állt a világ,
A midõn a szentegyházi fogoly
Elereszté a mentõ kötelet,
S ekképen szóla magában :
„Lenn volnék
Hála a mennyek urának !
Most egyenest a szemérmetes Erzsókhoz.

Oh szemérmetes Erzsókom,
Szívem műhelyének
Örök árendása te! nemde
Vársz epekedve reám?
Valamint én várom a tiszteletestől
Kontójának megfizetését,
Melyért nála hetenkint
Kunyorálok hiába.
Nem fogsz te sokáig várni reám;
A szerelem lesz sarkantyúm,
Hozzad rohanok,
Mint a malaczok gazdasszonyaikhoz,
Ha kukoriczát csörgetnek.“

Még bé sem fejezé
Költői beszédét,
S íme rohant a szemérmetes Erzsókhoz,
Mint a malaczok gazdasszonyaikhoz,
Ha kukoriczát csörgetnek.
A midőn megfogta kilincset
A kocsmai ajtónak:
Ketyegett hő szíve erősen
Üdv-kéjek gyönyörétől.
A mint benyitott a terembe,
A táncz még egyre dühöngött,
S csak a béke barátja,
Bagarja, vevé őt észre,
S őszinte örömmel
Idvezlette, kiáltván:
„Jó napot adj' isten,
Fejenagy koma!“
(Mert ő, a nagy férfiu, volt ez.)
„Jó napot adj' isten:
Hát kelmed is eljött?“

Ezek voltak szavai
Bagarja uramnak,
A béke barátjának;
De a széles tenyerű Fejenagy,

„Ott látá térdepelésben
A helybeli, lágyszivü kántort.“ (29. l.)

„On this photograph
A help for the history of (22.1.)

A helység kalapácsa,
A „jó napot adj isten“-re
Nem mondta: „fogadj’ isten,“
Nem mondott semmit;
De nem is hallotta beszédét
Bagarja komájának,
Dehogy hallotta, dehogy! . . .
Ő csak látott —
Oh mért kellett látnia ekkor?
Mért nem született vakon inkább?
Es átaljában mért született? . . .
Ott látá térdepelésben
A helybeli lágyszivü kántort
A szemérmetes Erzsók
Ötvenöt éves lábainál.
E látványra szívét,
A tiszta szerelmü szívét,
Pokolbeli kínnak
Százharminczhatezer bicskája
Hasította keresztül,
S fölgyujtá agyvelejét
A haragnak czintmasinája legott.
Mint prédájához a macska,
Zajatlan léptekkel
S szeme égő üszkével
Sompolygott a lágyszivü kántor
Háta mögé,
A ki titokban
Gyötrődő szíve érzelmét
Ekkép foglalta szavakba:
„Szemérmetes Erzsók,
Koronája az asszonyi nemnek,
S kezelője a bornak
S a pálinkának!
Lesz-e engedelem számomra szívedben,
Ha lelkem tartalmát
Előtálalni merészlem? . . .

De nekem már mindegy, akár van,
Akár nincs engedelem számomra :
Kimondom,
Mi furja az oldalamat.
Kimondom, igen,
Nem holmi czikornya-beszéddel,
De az érzés egyszerű hangján : —
Keblem kápolnájában
A hűséges szerelemnek
Az öröklétnél
Félrőffel hosszabb gyertyája lobog
Szent lobogással.
S éretted lobog az,
O szemérmetes Erzsók !
S ha meg nem koppantod
A vizonszerelem koppantójával :
El fog aludni,
És vele el fog aludni
Életem is !
Itt várom ítéletemet ;
Most, rögtön, ezennel
Mondja ki szűz ajakad :
A reménység zöld koszorúja
Övedze-e homlokomat,
Vagy a kétségbeesésnek
Bunkósbotja
Üssön agyon ?
„Én ütlek agyon
Én vagyok a kétségbeesés !“
Szólt nem ! mennydörgött egy hang,
A széles tenyerű Fejenagynak hangja ;
S széles tenyerével megragadá
A lágyszivű kántor gallérját,
S fölemelte a térdepelésből,
Hogy talpa sem érte a földet ;
Aztán meg letevé,
Hogy az orra is érte a földet.

„Én ütlek agyon“

Folytatta tovább

A széles tenyerű Fejenagy,

„En morzsolom össze

Csontjaidat,

Mint a malomkő

A búzaszemet!

Hogy mertél de előbb

Téged vonlak kérdőre, oh Erzsók!

Mondd meg nekem azt:

A hűtlenségnek fekete posztaja

Vagy az ártatlanságnak

Patyolatlepedője takarja-e lelked?

Oh, szólj nekem erre!“

A szemérmetes Erzsók

Nem szóla reá;

De tengervízszínű szemének

Bájdús kifejezéséből

Ezt sillabizálta ki mennyei kéjjel

A széles tenyerű Fejenagy:

„Oh széles tenyerű Fejenagy,

Helységünk kalapácsa

S csapra ütője szívem hordójának!

Még kétkedel?

Ártatlan vagyok én,

Mint az izé“

Érté a néma beszédet

A helybeli lágyszivű kántornak

Dühteljes dögönyözője,

S engesztelve sohajtott:

„Lelkem lelke, bocsáss meg,

Hogy kétkedni merék

Hűséged aczél lánczának

Állhatatosságában. —

Most pedig, oh kántor!

Téged veszlek elő;

Készülj a meglakolásra —

Rémséges leszen az,
 Valamint rémséges a bűn,
 Mit elkövetél.
 Példádon okúljanak a késő unokák,
 Hogy kell csábítani az ártatlanságot,
 Hogy kell konkolyt hinteni
 Két szerető szívnek
 Tisztabuzája közé !“

Miután a nyelve megállott,
 Két keze kezdett mozgni
 A széles tenyerű Fejenagynak :
 A helybeli lágyszivű kántort
 Ugy ütögette a földhöz,
 Mint a gyertyát mártani szokták.
 A helybeli lágyszivű kántor
 El kezdett bögni, a mint még
 Nem bögött soha
 Sem temetéseknel,
 Sem a sokipu orgona mellett.
 Bögése zavarnak
 Lett okozója
 A mulatók közt.
 Megbomlott a táncz ;
 A kancsal hegedűs,
 A félszemű czimbalmos
 S a bögő sánta huzója
 Feledte tovább hallatni
 Hangszere égi zenéjét.
 A nép oda csödült,
 Karéjt képezve, holottan
 A széles tenyerű Fejenagy
 Példát ada a késő unokáknak,
 Hogy kell csábítani az ártatlanságot,
 S hogy kell konkolyt hinteni
 Két szerető szívnek
 Tisztabuzája közé.
 A helybeli lágyszivű kántor

Bögései közben
 Ily szókkal esengett
 A helység kalapácsához :
 „Csak addig várjon, a míg
 Egy szócskát, egy kicsi szócskát mondok —
 Aztán verjen kelmed agyon,
 Ha jónak látja.“
 A széles tenyerű Fejenagy,
 Ki már belefáradt
 A példaadásnak kedvéérti
 Földhözütésbe,
 Ezeket szuszogá :
 „Beszéljen, kántor uram !
 Mentse magát.
 Meghallgatom én az okos szót
 Minden időben
 Mentse magát.“
 S a helybeli lágyszivű kántor
 Így mentette magát,
 Heverve a földön :
 „Bűnös vagyok egyrészt,
 Nem tagadom,
 Mert megszeretém
 Lángzó szerelemmel
 A szemérmetes Erzsókot . . .
 De tehettem-e róla ?
 Oh a szerelem
 Nem oly portéka, a melytől
 Elzárni lehetne a szívet ;
 Tündéri madár ez, a melynek
 Ajtó sem kell, hogy a szívbe röpüljön,
 Mint bölcsen tudhatja kegyelmed. —
 De szerelmemet én
 Titkoltam volna örökké,
 Elvittem volna magammal
 A más életbe, a hol tán
 Nincsen is élet —

Ha nem veszi észre Harangláb,
 Ő észrevevé,
 S bujtotta tüzem,
 Mi okért, mi okért nem?
 Arról nincs tudomásom.
 Ő volt, ki, midőn ma
 Az isteni tisztelet alkalmával
 Kegyelmed az álomnak karjába hajolt,
 Ezt javasolta nekem:
 Zárjuk kelmedre az ajtót,
 S így zárva levén,
 Ma baj nélkül tehetem
 Hódításaimat
 A szemérmetes Erzsóknál.
 S én balga, szavát fogadám!
 Mindezeket mondá
 A helybeli lágyszivű kántor
 A megbánásnak örömtelen hangján.
 Mint megfordul a rézkakas
 A templom tetején,
 Ha más tájról kezd fúni a szél,
 Ugy vett más fordulatot
 A széles tenyerű Fejenagynak
 Lelke, s irányt,
 Mikor e szók érinték füle dobját.
 „Mit szól kend erre, Harangláb?”
 Voltak szavai,
 S nem szeliden mondott szavai.
 „Igazolja magát kend,
 Vagy akkép vágom fültövön,
 Hogy azonnal megsiketül bele.”
 Oda állá Harangláb,
 A fondor lelkületű egyházfi,
 S rendületlen nézve szemébe
 A széles tenyerű Fejenagynak,
 Ily bátor szókra fakadt:
 „Igazolni fogom magamat,

Nem, mintha remegnék
A kend fenyegetéseitől.
Jobban felkösse gatyáját,
A kitől meg kelljen ijednem...
Érti-e kend ezt? —
Mind igaz, a mit kántor uram szólt,
A ki, úgy melleleg mondva,
Gyáva, haszontalan ember,
Hogy oly pimaszúl rám vallott.
Én bujtogatám őt,
Hogy csapja el a kelmed keziről
A szemérmetes Erzsókot,
Mert én kendet utálok,
Mint a kukoricza-gölődint.“
„Ugyan úgy-e?“
„Biz' úgy ám!“
„Hát kend azt gondolja talán,
Hogy én kendet szeretem
Avval a macskapofájával?“
„Micsodával?“
„Avval a macskapofájával!“
„Macskapofámmal?“
Hát te, te süldisznó!
A ki kovácsnak tartja magát,
Pedig holmi czigánytól
Tanulta meg a kalapálást...“
„Hát még mesterségemet is
Gyalázni mered?
Te hitvány templomegér...“
No megállj! majd megkalapállak.“
S úgy megütötte
Öklének buzogányával
A fondor lelkületű egyházfinak orrát,
Hogy vére kibuggyant.
Erre Harangláb
Ügyesen leütötte fejről a kucsát,
Megkapta hajának fürtözetét.

S oly istenesen kezdette czibálni,
Mint a harang-kötelet.

Ez iszonyú látvány
Megragadá gyöngéd idegét

A szemérmetes Erzsóknak,
S a szegényke

Ajulat örvényébe bukott.
Bagarja, a béke barátja,

Fölemelte szelíden,
S ápolva tevő őt

Az ágy párnái közé.
Élettelenül fekvék ott,

Mint a lepuskázott vadlúd
A tó közepén. —

De most jön a haddelhadd!
A midőn a vitéz Csepü Palkó,

A tiszteletes két pej csikájának
Jó kedvű abrakolója,

Látá, hogy komolyabb kezd lenni
A dolog fordúlata:

Fejenagnál terme serényen,
S magát frigyestársának ajánlá.

Őt kedves kötelek csatolák
A széles tenyerű Fejenagyhoz:

Nála tanúla tudniillik
A kovács-mesterséget

Valami két hétig. —
Hanem ekkor eláblábolt,

Mert nem volt hajlama a mesterséghez.
Vakarta inkább a lovat,

Semmint patkolta.
De azért kedveltje maradt

A széles tenyerű Fejenagy,
S neki most is „mester uram“ volt.

„Mester uram!“
Kurjanta vitéz Csepü Palkó,

A tiszteletes két pej csikájának

Jó kedvű abrakolója :
 „Ne féljen semmit, mester uram,
 Itt vagyok én is.“
 S ezzel neki ugrék
 A fondor lelkületű egyházfinak,
 Hátán termett, kezdte püfölni.
 Nem bírta Harangláb
 Csepü Palkónak terhét,
 És összerogyott,
 De véle rogyott
 A helység kalapácsa is,
 Mivel üstöke mindig
 Marka között volt még.
 Nagyszerű volt az esés !
 Így hullnak alá a kövek
 A romladozó várak tetejéről
 A völgy mélységébe.
 A tusázókhoz több forró vérü legény
 Csatlakozék,
 Két pártra szakadva.
 S lett rúgás, harapás,
 Fej-betörés, vérontás és a többi.
 A lyányzók pedig elvonulának
 A kocsmateremből,
 Mint elvonul a napnak sugara,
 Ha zivatar támad.
 S elkotródott a lyányok után
 A béke barátja Bagarja.

NEGYEDIK ÉNEK.

Merre, Bagarja uram,
 Test-épületének
 Élő oszlopain,
 Oh merre szalad kend
 Gyors szaladással,
 Mint a kugli-golyóbis ?

Hát férfihoz illik
Megfutamodni a harczy veszélytől?
Lemondani a csatabajnak
Hősi jutalmáról,
A dicsőség tölgykoszorújáról?
Ne kárhoztassuk a jámbort!
A gondviselésnek
Választott embere ő,
Ki elhárítani termett
A végpusztulást falujáról.
Avvagy ha nem ekképen cselekednék,
Mért híná őt a világ
A béke barátjának?

O e nevezetnek megfelelőleg
Intéze tette irányát,
S könnyű inakkal iramlott
Az öregbirói lakáshoz,
A melynek előtte
Méltóságosan állott
A kaloda.

Bagarja, a béke barátja,
Alva találta
A kevés szavu bírót,
A bölcs aggastyánt.
Ottan fekvék ez
Testének egész hosszában
A pamlagon . . .
Azaz a fapadon.
Párnául ködmöne szolgált,
Az öregebbik,
Mert az ujat kímélnie kellett. —
Bagarja uram
Megdöfte az oldalbordáját,
Hogy az álom sűrű ködét
Szétoszlassa szeméről.
De korán sem volt ez
Oly könnyű munka, minőnek

Első látásra talán
Gondolja az ember.
Soká bajlódék véle Bagarja,
Míg fölnyílt az egyik szeme nagynehezen,
S lelki nyugodtsággal kérdezte:
„Mi baj?”

„Baj van, bíró uram, és nagy baj!
Csak talpra, de gyorsan,
Ha azt nem akarja,
Hogy vége legyen helységünknek,
Vége örökre!
Kiütött a háború, és dúl.

A szemérmetes Erzsók
Csapszéke lőn a csatatér.
Az egész falu népe
Egymást kaszabolja,
Hogy nézni iszony.
Potyognak az emberek,
Mint a legyek őszi időben.
A föld a kifutott vértől
Olyan, mint a vörös posztó.
Az enyészet gyászlobogója
Leng a szomorú csatatéren.
Tápaszkodják föl, bíró uram,
És menjünk szaporán!
Mert csak bíró uram az,
Ki követ gördíteni képes
A rohanó romlásnak elébe.“

Igy végzé a csata festését
A béke barátja, Bagarja.
A kevés szavu bíró,
A bölcs aggastyán,
Fölnyitva szemének másodikát is,
E kérdést látá szükségesnek:
„Hát menjünk?”

„Pedig tüstént!” volt a felelet.

„Nem bánom,” szóla szokott nyugalommal

A bölcs aggastyán,
S miután uj ködmönc rajt' volt,
Es botja kezében :
Utnak eredtek. —
Szomszéd volt a kevés szavu bíróhoz
A hivatalában pontos kis-bíró.
Beszoltanak ehhez az ablakon által,
Es mondák : jöne velök.
S szót fogadott a hivatalában
Pontos kis-bíró,
Bár nem nagy örömmel,
Mert legszebb kedvtöltésében zavarak :
Épen feleségét verte.
Mikor a kántorlak elébe jutottak,
Az amazon-természetü Marta
Szomszédnéjával
Akkor végzette pörét,
Mely onnan eredt,
Hogy a rossz lelkü szomszédné
Egy tyúkját agyonütötte,
Mert ez mindig az ő csirkéi közé járt,
S elette előlök az árpát.
Képzelní lehet,
Hogy mekkora lett dühödése,
Az amazon-természetü Mártának
Hallatlan kára miatt ;
De azt már képzelní lehetlen,
Hogy mekkora lett dühödése,
A midőn a béke barátja
Tudtára adá férjének csínját.
Szólní akart,
De a szó elakadt gégején.
Szeme vérszínü lett
S arczúzata kék,
Es reszquete minden tagja,
Valamint a kocsonya.
Szétnézett vizsga tekintettel,

Mellette hevert egy seprő-nyél,
Azt fölragadá,
S bőszülve kiálta: „Utánam!”
A midőn a kevés szavu bíró,
A béke barátja, Bagarja,
A hivatalában pontos kis-bíró
S az amazon-természetű Márta
Elértenek a csatahelyre:
Iszonyú vala a látvány látása,
A melyet láttak.
A harcz járt a javában.
A béke barátja, Bagarja,
Nem füllentett, mikor azt mondta
A kevés szavu bírónak,
Hogy az enyészet gyászlobogója
Leng a szomorú csatatéren.
Ugy volt egy betűig!
A kemencze — a honnan
A kancsal hegedűs,
A félszemű czimbalmos
S a bögő sánta huzója
Az ifjuságot tánczra vidíta
Hurjai bájos pengésével, —
A kemencze lezúzva
Ugy mered a levegőbe,
Mint valami sziklai vár
A tatárjárásnak utána.
Tört asztalnak s tört poharaknak
Romjai lepték
A véráztatta szobát,
S a vérnek közepette
Búsongva tűnődött
Egy leharapott fül.
Az amazon-természetű Márta
Hős elszántsággal törte magát át
A vívó tömegben,
Mígnem férjére talált,

Ki egy szögletbe vonultan,
Kínjában most is nyögve, kuczorgott.

Oh Hamlet! mi volt ijedésed,
Mikoron megláttad atyád lelkét,
Ahhoz képest, a mint megijedt
A helybeli lágyszivű kántor
Feleségének látásán!
Egy fél-ép asztal alá bújt,
S kezeit könyörögve kinyujtá
Az amazon-természetű Mártához.
De ez nem könyörült.
Megfogta egyik lábszárát,
S kihúzta az asztal alól,
És addig döngette, a míg csak
A seprő-nyélben tartott.
Aztán ott ragadá meg haját,
A hol legjobban fáj,
És elhurczolta magával,
Mint a zsidó a lóbőrt;
S ekkép vigasztalta: „Jerünk csak,
Itt a világ szeme láttán
Nem akarlak csúffá tenni.... de otthon
Majd megkapod a magadét!”
S miután ura volt mindenha szavának
Az amazon-természetű Márta:
Hinni lehet, hogy most sem szegte meg azt.

Az alatt a kevés szavu bíró,
A bölcs aggastyán,
Nem ékesszólásánál,
De tekintélyénél fogva
Lecsillapítá a harcznak fergetegét.
A vérontásnak idője lejárt.
Meghunyaszkodtak a küzdők,
Mint a marakodó ebek,
A mikor gazdájok előjön,
S rájuk bögi: „Kimenj!”
A háboru közkatonái

Elsompolyodának.

A fondor lelkületű egyházi

S a helység kalapácsa

Bírói parancsra előállt,

S mindkettő fölterjesztette ügyét.

A kevés szavu bíró,

A bölcs aggastyán,

Megdorgálta keményen

A fondor lelkületű egyházfit; —

S a helység kalapácsat,

Mint kezdőjét a csatának,

A hivatalában

Pontos kis-bíró által

Kalodába csukatta.

Ott nyögi most fájdalmát hősünk

A kalodában,

S csak azzal vigasztalja magát,

Hogy elleneit megverte vitézül,

S ha innen az isten megszabadítja,

Megkéri azonnal

A szemérmetes Erzsókót.

* * *

Te pedig, lantomnak húrja, pihenj!

Nagy volt a munka, s bevégzéd

Emberül e munkát.

En is pihenek

Babéraimon,

Miket a hírnek mezején

Borzas főmre kaszáltam.

Mostan akár ma megássá

Gödrömet a sírásó :

Bánom is én !

Azért én élni fogok,

Míg a világnak

Szappanbuboréka

Szét nem pattan.

Pislogni fog a hír mécse siromnak
 Koszorús halmán,
 Mint éjjel a macska szeme.
 Eljő az irígység
 Letépni babéraitat . . . de hiába!
 Nem fogja elérni!
 Magasan függendnek azok,
 Mint Zöld Marczy.
 S ha sötét zsákjába dugand
 A feledés:
 Fölhasogatja sötét zsákját
 A halhatatlanságnak fényes borotvjája.

MUTATÓ TÁBLA,

MELY AZT MUTATJA, HOGY AZ

I. ÉNEKBEN

fölébred álmából egy fogoly, s szabadulást tervez ;
— azonban az nincs megénekeelve : hogy ki legyen
ezen szabadulást tervező, álmából fölébredt fogoly,
csupán azért, hogy később a meglepetés annál
meglepőbb legyen. — A

II. ÉNEKBEN

már több foglaltatik : kié a helység leglátogatot-
tabb kocsmája ? mily ékes e kocsmá birtokosnéja ?
miben sántikál a kántor ? ki buzdítja merényének
végbevételére ? sat. — A

III. ÉNEKBEN

megszabadul a fogoly, s börtönéből a kocsmába
megy ; s a mily szörnyű dolgokat lát : oly szörnyű
dolgokat cselekszik. Itt már az is orrára köttetik
a nyájas olvasónak, hogy a fogoly nem más, mint
a költemény hőse. — A

IV. ÉNEKBEN

a szörnyű dolgok véget érnek, s a költemény hőse
szörnyű véget ér.

1844.

János vitéz.

I.

Tüzesen süt le a nyári nap sugára
Az ég tetejéről a juhászbojtárra ;
Fölösleges dolog sütnie oly nagyon,
A juhásznak úgy is nagy melege vagyon.

Szerelem tüze ég fiatal szívében,
Ugy legelteti a nyájt a faluvéken ;
Faluvéken nyája míg szerte legelesz,
Ő addig subáján a fűben heverész.

Tenger virág nyílik tarkán körülötte,
De ő a virágra szemét nem vetette ;
Egy köhajtásnyira foly tőle a patak,
Bámuló szemei odatapadtanak.

De nem ám a patak csillámló habjára,
Hanem a patakban egy szőke kis lyányra,
A szőke kis lyáynak karcsu termetére,
Szép hosszú hajára, gömbölyű keblére.

Kis leány szoknyája térdig föl van hajtva,
Mivelhogy ruhákat mos a friss patakba' ;
Kilátszik a vizből két szép térdecskéje
Kukoricza Jancsi gyönyörűségére.

Mert a pázsit fölött heverésző juhász
Kukoricza Jancsi, ki is lehetne más ?

„Kilátszott a vízből két szép térdecskéje
Kukoricza Janesi gyönyörűségére“.

MUSEUM
KÖNYV-
TÁRA

Könyvtárunkban a következő könyvek vannak:
Mert a földet a földművelőnek kell adni.
Könyvtárunkban a következő könyvek vannak:

Bécs: Kallmann & Co.

Ki pedig a vízben a ruhát tisztázza,
Iluska az, Jancsi szívének gyöngyháza.

„Szívemnek gyöngyháza, lelkem Iluskája !“
Kukoricza Jancsi így szólott hozzája :

„Pillants ide, hiszen ezen a világon
Csak te vagy én nekem minden multságom.

Vesd reám sugarát kökönyszemeidnek,
Gyere ki a vízből, hadd öleljelek meg ;

Gyere ki a partra csak egy pillanatra,
Rá csókolom lelkem piros ajakadra !“

„Tudod, Jancsi szívem, örömetst kimennék,
Ha a mosással oly igen nem sietnék ;

Sietek, mert másképp velem roszul bánnak,
Mostoha gyermeke vagyok én anyámnak.“

Ezeket mondotta szöke szép Iluska,
S a ruhákat egyre nagy serényen mosta.

De a juhászbojtár fölkel subájáról,

Közelebb megy hozzá, s csalogatva így szól :

„Gyere ki, galambom ! gyere ki, gerliczém !

A csókot, ölelést mingyárt elvégzem én ;

Aztán a mostohád sincs itt a közelben,

Ne hagyd, hogy szeretőd halálra epedjen.“

Kicsalta a leányt édes beszédével,

Átfogta derekát mind a két kezével,

Megcsókolta száját nem egyszer, sem százszor,

Ki mindeneket tud : az tudja csak, hányszor.

II.

Az idő akközben haladott sietve,

A patak habjain piroslott az este.

Dúlt-fúlt Iluskának gonosz mostohája :

Hol marad, hol lehet oly soká leánya ?

A rosz vén mostoha ekkép gondolkodott :

Kövelték ezek a szók a gondolatot,

(S nem mondhatni, hogy jó kedvvel ejtette ki) :

„Megnézem, mit csinál ? ha henyél : jaj neki !“

Jaj neked, Iluska, szegény árva kis lyány!
Hátad mögött van már a dühös boszorkány,
Nagy szája megnyílik, tüdeje kitágul,
S ily módon riaszt föl szerelem álmából:

„Becstelen teremtés! gyalázatos pára!
Ilyet mersz te tenni világnak csúfjára?
Lopod a napot, és istentelenkedel...
Nézze meg az ember... hogy tüstént vigyen el“ —

„Hanem most már elég, hallja-e ked anyjuk?
Fogja be a száját, vagy majd betapasztjuk.
Ugy merje kend Ilust egy szóval bántani,
Hogy kihullanak még meglevő fogai.“

Reszkető kedvese védelmezésére
Ekkép fakadt ki a nyáj bátor örzője;
Azután haragos szemmel fenyegetve
Az elmondottakhoz e szavakat tette:

„Ha nem akarja, hogy felgyujtsam a házát,
Meg ne illesse kend ezt a szegény árvát.
Ugy is töri magát, dolgozik eleget,
És még sem kap száraz kenyérnél egyebet.

Most eredj, Iluskám. Megvan még a nyelved,
Hogy elpanaszold, ha rosszúl bánik veled. —
S kend ne akadjon fön azon, mit más csinál.
Hisz kend sem volt jobb a deákné vásznánál.“

Kukoricza Jancsi fölkapta subáját,
S sebes lépésekkel ment keresni nyáját;
Nagy megszeppenéssel most vette csak észre,
Hogy imitt-amott van egy-kettő belőle.

III.

A nap akkor már a földet érintette,
Mikor Jancsi a nyájt félig összeszedte;
Nem tudja, hol lehet annak másik fele:
Tolvaj-e vagy farkas, a mi elment vele?

Akarhová lett az, csakhogy már oda van;
Búsulás, keresés, minden haszontalan.

Most hát mihez fogjon? neki szánva magát
Haza felé hajtja a megmaradt falkát.

„Majd lesz neked, Jancsi . . no hiszen lesz neked!“
Szomorún kullogva gondolta ezeket:

„Gazd' uramnak úgy is rossz a csillagzatja,
Hát még . . . De legyen meg isten akaratja.“

Ezt gondolta, többet nem is gondolhatott;
Mert ekkor a nyájjal elérte a kaput.

Kapu előtt állt az indulatos gazda,
Szokás szerint a nyájt olvasni akarta.

„Soh'se olvassa biz' azt kelmed, gazd' uram!
Mi tagadás benne? igen nagy híja van;
Szánom, bánom, de már nem tehetek róla“,
Kukoricza Jancsi e szavakat szólt.

Gazdája meg ezt a feleletet adta,
S megkapta bajsztát, és egyet pödrött rajta:
„Ne bolondozz, Jancsi, a tréfát nem értem;
A mig jól van dolgod, föl ne gerjeszd mérgem.“

Kisült, hogy koránsem tréfaság a beszéd,
Jancsi gazdájának majd elvette eszt;
Jancsi gazdája bög, mint a ki megböszül:
„Vasvillát, vasvillát! . . . hadd szúrjam keresztül.

Jaj, a zshivány! jaj, az akasztani való!
Hogy ássa ki mind a két szemét a holló! . . .
Ezért tartottalak? ezért etettelek?
Soha se kerüld ki a hóhérkötelet.

Elpusztulj előlem, többé ne lássalak!“
Jancsi gazdájából így döltek a szavak;
Fölkapott hirtelen egy petrenczés rudat,
A petrenczés ruddal Jancsi után szaladt.

Kukoricza Jancsi elfutott előre,
De koránsem azért, mintha talán félne,
Markos gyerek volt ő, husz legényen kitett,
Noha nem érte meg még huszszor a telet.

Csak azért futott, mert világosan látta,
Hogy méltán haragszik oly nagyon gazdája.
S ha ütlegre kerül a dolog, azt verje,
Ki félig apja volt, ki őt fölnevelte?

Futott, míg a szuszból gazdája kifogyott,
Azután ballagott, megállt, meg ballagott
Jobbra is, balra is; s mind evvel mit akar?
Nem tudta, mert nagy volt fejében a zavar.

IV.

Mikorra a patak vize tükörré lett,
Melybe ezer csillag ragyogása nézett:
Jancsi Iluskáék kertje alatt vala;
Maga sem tudta, hogy mikép jutott oda.

Megállt, elővette kedves furulyáját,
Kezdte rajta fújni legbúsabb nótáját;
A harmat, mely ekkor ellepett fűt, bokort,
Tán a szánakozó csillagok könnye volt.

Iluska már alutt. A pitvar eleje
Volt nyár idejében rendes fekvőhelye.
Fekvőhelyéről a jól ismert nótára
Fölkelt, lesietett Jancsi látására.

Jancsinak látása nem esett kedvére,
Mert megijedt tőle, s ily szót csalt nyelvére:
„Jancsi lelkem, mi lelt? mért vagy oly halovány,
Mint az elfogyó hold bús őszi éjszakán?”

„Hejh, Iluskám! hogy ne volnék én halovány,
Mikor szép orczádat utószor látom tán“

„Jancsikám, látásod ugy is megrémített;
Hagyd el az istenért az ilyen beszédet!”

„Utószor látlak én, szívem szép tavasza!
Utószor szól itten furulyám panasza;
Utószor öllelek, utószor csókollak,
Örökre elmegyek, örökre itt hagylak!”

Most a boldogtalan mindent elbeszéle,
Rá borúlt zokogó kedvese keblére;
Rá borúlt, ölelte, de képpel elfordult:
Ne lássa a leány, hogy könnye kicsordult.

„Most hát, szép Iluskám! most hát, édes rózsám!
Az isten áldjon meg, gondolj néha reám!”

Ha látsz száraz kórót szélvészről kergetve,
Bujdosó szeretőd jusson majd eszedbe.“

„Most hát, Jancsi lelkem, eredj, ha menned kell!
A jó isten legyen minden lépéseddel.

Ha látsz tört virágot útközépre vetve,
Hervadó szeretőd jusson majd eszedbe.“

Elváltak egymástól, mint ágtól a levél;
Mindkettejük szíve lett puszta, hideg tél.

Könnyeit Iluska hullatta nagy számmal,
Jancsi letörölte inge bő ujjával.

Indult; nem nézte egy szemmel sem, hol az út?
Neki úgy is mindegy volt, akárhova jut.

Fütyörésztek pásztorgyermekek mellette,
Kolompolt a gulya . . . ő észre sem vette.

A falu messzire volt már háta megett,
Nem látta lobogni a pásztortüzeket;

Mikor utójára megállt s visszanezett,
A torony bámult rá, mint sötét kísértet.

Ha ekkor mellette lett volna valaki,
Hallotta volna őt nagyot sóhajtani;

A levegőöget daruk hasították,
Magasan repültek, azok sem hallották.

Ballagott, ballagott a halk éjszakában,
Csak nehéz subája suhogott nyakában;

Ő ugyan subáját gondolta nehéznek,
Pedig a szíve volt oly nehéz szegénynek.

V.

Mikor a nap fölkelte, s a holdat elküldte,
A puszta, mint tenger, feküdt körülötte;

A nap fölkelésétől a nap nyelésztéig
Egyenes rónaság nyujtózkodott végig.

Nem volt virág, nem volt fa, nem volt bokor ott,
A harmat apró gyér füveken csillogott;

Oldalvást a napnak első sugarára

Fölpiroslott egy tó; környékezte káka.

A tónak szélénél a káka közepett
Egy hosszú nyaku gém eledelt keresett,
És a tó közepén gyors halászmadarak
Hosszú szárnyaikkal le s föl szállongtanak.

Jancsi csak ballagott sötét árnyékával
S elméjének sötét gondolkozásával;
Az egész pusztában széjjelsütött a nap,
De az ő szívében éjek éje maradt.

Mikor a nap elért az ég tetejére,
Eszébe jutott, hogy falatozni kéne,
Tennap ilyen tájban evett utójára,
Meg alig is bírta már lankadó lába.

Letelepült, elővette tarisznyáját,
Megette maradék kevés szalonnáját.
Nézte őt a kék ég, a fényes nap... alább
Ragyogó szemével a tündér délibáb.

A kis ebéd neki jóízűen esett,
Megszomjazott rá, a tóhoz közeledett,
Kalapjának bele mártá karimáját,
Ekkép enyhítette égő szomjuságát.

A tónak partjáról nem távozott messze:
Az álom szemének pilláját ellepte;
Vakandokturásra bocsátotta fejét,
Hogy visszanyerhesse elfogyott erejét.

Az álom őt oda vitte, a honnan jött,
Iluskája pihent hű karjai között;
Mikor a kis leányt csókolni akarta,
Hatalmas mennydörgés álmát elzavarta.

Szétnézett a pusztá hosszában, széltében:
Nagy égi háború volt keletkezőben.
Oly hamar támadott az égi háború,
Mily hamar Jancsinak sorsa lett szomorú.

A világ sötétbe öltözködött vala,
Szörnyen zengett az ég, hullt az istennyila;
Végtere megnyílt a felhők csatornája,
S a tó vize sűrű buborékot hánya.

Jó hosszú botjára Jancsi támaszkodott,

Lekonyította a karimás kalapot,
Nagy szőrű subáját meg kifordította,
Ugy tekintett bele a vad zivatarba.

De a vihar a mi hamar keletkezett,
Oly hamar is hagyta el megint az eget.
Megindult a felhő könnyű szélnek szárnyán,
Ragyogott keleten a tarka szivárvány.

Subájáról Jancsi lerázta a vizet,
Miután lerázta, újra útnak eredt;
Mikor a nap leszállt pihenni ágyába,
Kukoricza Jancsit még vitte két lába.

Vitte őt két lába erdő közepébe,
Sűrű zöld erdőnek sötét közepébe,
Ott őt köszöntötte holló károgása,
Mely épen egy esett vadnak szemét ásta.

Sem erdő, sem holló őt nem háborgatván,
Kukoricza Jancsi ment a maga útján;
Erdő közepében sötét ösvényére
Leküldte világát a hold sárga fénye.

VI.

Az idő járása éjjél lehetett már,
Mikor szemébe tűnt egy pislogó sugár;
Amint közelebb ért, látta, hogy ez a fény
Ablakból világít az erdő legmélyén.

Jancsi e látványra ekkép okoskodék:
„Ez a világ alig ha csárdában nem ég;
Bizonyára úgy lesz — hál' a jó istennek!
Bemegyek az éjre, benne megpihenek.“

Csalatkozott Jancsi, mert az nem volt csárda,
Hanem volt tizenkét zsványinak tanyája.
Nem állott üresen a ház; a zsványok
Mind a tizenketten odabén valának.

Éjszaka, zsványok, csákányok, pisztolyok....
Ha jól megfontoljuk, ez nem tréfadolog;
De az én Jancsimnak helyén állt a szíve,
Azért is közéjük nagy bátran belépe.

„Adjon az úristen szerencsés jó estét!”
Mondott nekik Jancsi ilyen megköszöntést;
Erre a zshiványok fegyverhez kapának,
Jancsinak rohantak, s szólt a kapitányok:

„Szerencsétlenségnek embere, ki vagy te,
Hogy lábadat mered tenni e küszöbre?
Vannak-e szüleid? van-e feleséged?
Akármid van, nem fog többé látni téged.”

Jancsinak sem szíve nem vert sebesebben
E szókra, sem nem lett haloványabb színben;
A zshiványkapitány fenyegetésire
Meg nem ijedt hangon ily módon felele:

„A kinek életét van miért féltetni,
Ha e tájt kerüli, nagyon bölcsen teszi;
Nekem nem kedves az élet, hát közétek,
Bármik vagytok, egész bátorsággal lépek.

Azért, ha úgy tetszik, hagyjatok életben,
Hagyjatok ez éjjel itten megpihennem;
Ha nem akarjátok ezt: üssetek agyon,
Hitvány életemet védeni nem fogom.”

Ezt mondta, nyugottan a jövődöt várva,
A tizenkét zshivány csodálkozására.

A kapitány ilyen szókat váltott véle:

„Egyet mondok, öcsém, kettő lesz belőle!

Te derék legény vagy, azt a bátor szented’!

Téged az isten is zshiváynak teremtet.

Éltedet megveted, a halált nem féled...

Te kellesz mi nekünk... kezét csapunk véled.

Rablás, fosztogatás, ölés nekünk tréfa,

E derék tréfának díja gazdag préda.

Ez a hordó ezüst, ez meg arany, látod?...

Nos hát elfogadod a czimboraságot?”

Furcsa dolgok jártak Jancsi elméjében,

S tettetett jó kedvvel szólt ilyenénképen:

„Czimborátok vagyok, itt a kezem rája!

Rút életemnek ez a legszebb órája.”

„No, hogy még szebb legyen”, felelt a kapitány,

„Lássunk embereim, az áldomás után;
Papok pinczejéből van jó borunk elég,
Nézzük meg a kancsók mélységes fenekét!”

S a kancsók mélységes fenekére néztek,
S lett eltemetése fejökben az észnek;
Maga volt csak Jancsi, ki mértéket tartott,
Kinálgatták, de ő aprókat kortyantott.

Almot hozott a bor latrok pillájára . . .
Jancsinak sem kellett több, ő csak ezt várta.
Mikor a zsványok jobbra-balra dőltek,
Jancsi a beszédet ilyformán kezdé meg:

„Jó éjszakát! . . . nem kelt föl titeket sem más,
Majd csak az ítéletnap trombitálás!
Élete gyertyáját soknak eloltátok,
Küldök én örökös éjszakát reátok.

„Most a kincses kádhoz! megtöltöm tarisznyám,
Haza viszem neked, szerelmes Iluskám!
Czudar mostohádnak nem léssz többé rabja.
Feleségül veszek . . . isten is akarja.

„Házat építtetek a falu közepén,
Ékes menyecskének oda vezetlek én;
Otthon éldegélünk mi ketten boldogan,
Mint Ádám és Éva a paradicsomban . . .

„Istenem teremtem! mit beszélek én itt?
Zsványoknak vigyem el átkozott pénzt?
Tán minden darabhoz vérfoltok ragadtak,
S én ilyen kincsekkel legyek boldog, gazdag?

„Hozzajok sem nyúlok . . . azt én nem tehetem,
Nincs elromolva a lelkiismérem. —
Édes szép Iluskám, csak viseld terhedet,
Bízd a jó istenre árva életedet!”

Mikor elvégezte Jancsi a beszédet,
Az égő gyertyával a házból kilépett,
Meggyújtá fődélét mind a négy szögleten;
Elharapózott a mérges láng sebesen.

Egy láng lett a fődél szempillantás alatt,
A láng piros nyelve az ég felé szaladt,

Feketévé vált a tisztakék égi bolt,
Elhaloványodott a teljes fényű hold.

A szokatlan világ a mint elterjedett,
Fölriasztotta a baglyot, bőregeret ;
Kiterjesztett szárnyok sebes suhogása
A falombozatok nyugalmát fölrázta.

A föltámadó nap legelső sugára
Lesütött a háznak füstölgő romjára,
Pusztult ablakán át benézett a házba,
Ott a haramjának csontvázait látta.

VII.

Jancsi már hetedhét országon túl jára,
Nem is igen gondolt a zsványtanyára ;
Egyszerre valami csillámlott előtte,
Hát sugarát a nap fegyverekre lőtte.

Katonák jövének, gyönyörű huszárok,
A nap fénye ezek fegyverén csillámlott ;
Alattok a lovak tomboltak, prüsszögtek,
Kényesen rázták szép sörényes fejüket.

Mikor őket Jancsi közeledni látta,
Alig fért meg szíve a baloldalába,
Mert így gondolkodott : „Ha befogadnának,
Be örömetst mennék én is katonának !“

A mint a katonák közelébe értek,
Ily szavát hallotta Jancsi a vezérnek :
„Vigyázz, földi ! bizony rá lépsz a fejedre . . .
Mi ördögért vagy úgy a búnak eredve ?“

Jancsi pedig szólott fohászkodva nagyot :
„Én a kerek világ bujdosója vagyok ;
Ha kegyelmetekkel egy sorban lehetnék,
A ragyogó nappal farkasszemet néznék.“

Szolt megint a vezér : „Jól meggondold, földi !
Nem mulatni megyünk, megyünk öldökölni.
Rá rontott a török a franczia népre ;
Francziáknak megyünk mi segedelmére.“

„Katonák jövének, gyönyörű huszárok“.

Feketére vált a tisztek és polgárok ruhája.

Elhagyta a régi szokásokat, a régi szokásokat.

Az emberek vették a régi szokásokat.

Felkelt a nap, és a napfény.

Kiláncosult a napfény, és a napfény.

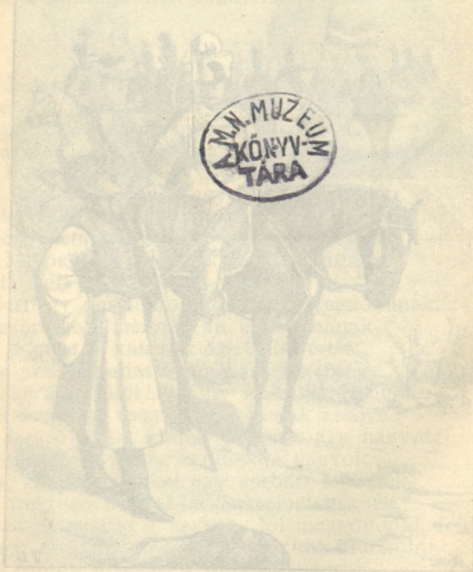
A napfény, és a napfény.

A napfény, és a napfény.

Levegő, és a napfény.

Parancs, és a napfény.

Ön, és a napfény.

Kalosszék, és a napfény.

„Hát hisz akkor én meg még jobban szeretném,
Ha magamat lóra, nyeregbe vethetném;
Mert ha én nem ölök, engem öl meg a bú —
Nagyon kívánt dolog nekem a háború.

Igaz, hogy eddig csak szamarat ismértem,
Mivelhogy juhászság volt a mesterségem.
De magyar vagyok, s a magyar lóra termett,
Magyarnak teremtet az isten lovat, nyeretget.“

Sokat mondott Jancsi megeredt nyelvével,
De még többet mondott sugárzó szemével;
Nagyon természetes hát, hogy a vezérnek
Megtetszett, és be is vette közlegénynek.

Czifra beszéd kéne azt elősorolni,
A vörös nadrágban mit érezett Jancsi,
Mit érezett, mikor a mentét fölkapta,
S villogó kardját a napnak megmutatta.

Csillagokat rúgott szilaj paripája,
Mikor Jancsi magát fölvetette rája,
De ő keményen ült rajta, mint a czövek,
A földindulás sem rázhatta volna meg.

Bámulói lettek katonapajtási,
Nem győzték szépségét, erejét csodálni,
És a merre mentek, s beszállásozának,
Induláskor gyakran sírtak a leányok.

Lyányokra nézve a mi Jancsit illeti,
Egyetlen egy leány sem tetszett ő neki,
Az igaz, hogy noha sok földet bejára,
Sehol sem akadt ő Iluska párjára.

VIII.

Nos, hát ment a sereg, csak ment, csak mendegélt,
Tatárországnak már elérte közepét;
De itten reája nagy veszedelem várt:
Látott érkezni sok kutyafejű tatárt.

Kutyafejű tatár népek fejedelme
A magyar sereget ekkép idvezelte:

„Hogymikép mertek ti szembeszállni velünk ?
Tudjátok-e, hogy mi emberhússal élünk ?

Nagy volt ijedtsége szegény magyaroknak,
Mint hogy a tatárok ezerannyin voltak ;
Jó, hogy akkor azon a vidéken jára
Szerecsenországnak jószívű királya.

Ez a magyaroknak mingyárt pártját fogta,
Mert Magyarországot egyszer beutazta,
S ekkor Magyarország jámbor lelkű népe
Igen becsületes módon bánt ő véle.

El sem feledte ezt a szerecsen király,
Azért a magyarok védelmére kiáll,
S a tatár császárral, kivel jó barát volt,
Kiengesztelésül ily szavakat váltott :

Kedves jó barátom, ne bántsd e sereget,
Legkisebbet sem fog ez ártani neked,
Igen jól ismerem én a magyar népet,
Kedvemért bocsásd át országodon őket.“

„A kedvedért, pajtás, hát már csak megteszem“,
Szólt kibékülve a tatár fejedelem,
De még meg is írta az úti levelet,
Hogy senki se bántsa a magyar sereget.

Az igaz, hogy nem is lett semmi bántása,
De mégis örült, hogy elért a határra,
Hogy ne örült volna? ez a szegény vidék
Egyebet se' terem: medvehúst meg fügét.

IX.

Tatárország hegyes, völgyes tartománya
Messziről nézett e seregnek utána,
Mert jól bent vala már nagy Taljánországban,
Rozmarinfá-erdők sötét árnyékában.

Itt semmi különös nem történt népünkkel,
Csak hogy küzködnie kellett a hideggel,
Mert Taljánországban örökös tél nagyon ;
Mentek katonáink csupa havon, fagyon.

No de a magyarság erős természete,
Bármilyen hideg volt, megbirkózott vele ;
Aztán meg, ha fáztak, hát kapták magokat,
Leszálltak s hátokra vették a lovokat.

X.

Ekképen jutottak át Lengyelországba,
Lengyelek földéről pedig Indiába ;
Francziaország és India határos,
De köztök az út nem nagyon mulatságos.

India közepén még csak dombok vannak,
De aztán a dombok mindig magasabbak,
S mikor a két ország határát elérik,
Már akkor a hegyek fölnyúlnak az égig.

Tudni való, hogy itt a sereg izzadott,
Le is hányt magáról dolmányt, nyakravalót . . .
Hogy ne az istenért? a nap fejük felett
Valami egy óra-járásra lehetett.

Enni nem ettek mást, mint levegőöget ;
Ez olyan sűrű ott, hogy harapni lehet.
Hanem még italhoz is furcsán jutottak :
Ha szomjaztak, vizet felhőből facsartak.

Elérték végtére tetejét a hegynek ;
Itt már oly meleg volt, hogy csak éjjel mentek.
Lassacskán mehettek ; nagy akadály volt ott :
Hát a csillagokban a ló meg-megbotlott.

A mint ballagtak a csillagok közepett,
Kukoricza Jancsi ekkép elmélkedett :
„Azt mondják, a hányszor egy csillag leszalad,
A földön egy ember élete megszakad.

Ezer a szerencséd, te gonosz mostoha,
Hogy nem tudom, melyik kinek a csillaga ;
Nem kínnanád tovább az én galambomat —
Mert lehajítanám mostan csillagodat.“

Eztán nemsokára lejtősen haladtak,
A lacsonyodtak már a hegyek alattok,

A szörnyű forróság szinte szűnni kezdett,
Mentül beljebb érték a franczia földet.

XI.

A francziák földje gyönyörű tartomány,
Egész paradicsom, egész kis Kanaán,
Azért is vásott rá a törökök foga,
Pusztító szándékkal azért törtek oda.

Mikor a magyarság beért az országba,
A törökök ott már raboltak javába;
Kirabolták a sok gazdag templom kincsét,
És üresen hagytak minden boros pinczét.

Látni lehetett sok égő város lángját,
Kivel szemközt jöttek, azt kardjokra hányták,
Magát a királyt is kiűzték várából,
S megfosztották kedves egyetlen lányától.

Igy találta népünk a franczia királyt,
Széles országában föl s le bujdosva járt;
A mint őt meglátták a magyar huszárok,
Sorsán szánakozó könnyet hullatának.

A bujdosó király ily szókat hallatott:
„Ugy-e barátim, hogy keserves állapot?
Kincsem vetélkedett Dárius kincsével,
S most küzködnöm kell a legnagyobb inséggel.“

A vezér azt mondá vigasztalására:
„Ne busúlj, francziák fölséges királya!
Megtánczoltatjuk mi ezt a gonosz népet,
Ki ily méltatlanul mert bánni te véled.“

Ez éjjelen által kipihenjük magunk',
Mert hosszú volt az út, kissé elfáradtunk;
De holnap azután, mihelyt fölkel a nap,
Visszafoglaljuk mi vesztett országotat.“

„Hát szegény leányom, hát édes leányom?“
Jajdult föl a király, „ötet hol találom?”

Elrabolta tőlem törökök vezére....

A ki visszahozza, számolhat kezére.“

Nagy buzditás volt ez a magyar seregnek;

Minden ember szívét reménység szállta meg.
Ez volt mindenkinek fejében föltéve :
„Vagy visszakerítem, vagy meghalok érte.“

Kukoricza Jancsi tán egymaga volt csak
Meg nem hallója az elmondott dolognak ;
Jancsinak az esze más egyeben jára :
Visszaemlékezett szép lluskájára.

XII.

Másnap reggel a nap szokás szerint fölkelt,
De nem lát és nem hall olyat minden reggel,
Mint a milyet hallott, mint a milyet látott
Mingyárt, mihelyest a föld szélére hágott.

Megszólalt a sereg harsány trombitája,
Minden legény talpon termett szózatára ;
Jól kiköszörülték aczél szablyáikat,
Azután nyergelték gyorsan a lovakat.

A király erőnek erejével rajt volt,
Hogy ő is elmegy, s a többiekkel harczol ;
Hanem a huszárok bölcs eszű vezére
A királyhoz ilyen tanácsot intéze :

„Nem, kegyelmes király ! csak maradj te hátra,
A te karjaid már gyöngék a csatára ;
Tudom, meghagyta az idő bátorságod,
De mi haszna ? hogyha erőd vele szállott.

Bízd az isten után mi reánk ügyedet ;
Fogadást teszünk, hogy mire a nap lemegy,
Országodból tova űzzük ellenséged,
S elfoglalhatd újra a királyi széket.“

Erre a magyarság lóra kerekedett,
S keresni indult a rabló törököket ;
Nem soká kereste, mingyárt rájok akadt.
És egy követ által izent nekik hadat.

Visszajött a követ, harsog a trombita,
Rémséges zugással kezdődik a csata ;
Aczélok csengése, torkok kurjantása
Volt a magyaroknál harci jel adása.

A sarkantyút vágták lovak oldalába,
Dobogott a földön lovak patkós lába,
Vagy talán a földnek dobbant meg a szive,
E vészt jövődőlő zajra megijedve.

Törökök vezére hét lófarkú basa,
Öt akós hordónak elég volna hasa ;
A sok boritaltól piroslik az orra,
Azt hinné az ember, hogy érett uborka.

A török csapatnak nagy hasu vezére
Rendbe szedte népét a harcznak jelére ;
A rendbeszedett nép ugyan csak megállott,
A mint megrohanták a magyar huszárok.

De nem volt gyerekség ez a megrohanás,
Lett is nem sokára szörnyű rendzavarás ;
Izzadott a török véres veritéket,
Tőle a zöld mező vörös tengerré lett.

Hejh csinálom-adta ! meleg egy nap volt ez,
Hegygyé emelkedett már a török holttest.
De a basa még él mennykő nagy hasával,
S Kukoricza Jancsit czélozza vasával.

Kukoricza Jancsi nem veszi tréfának,
S ily szóval megy neki a török basának :
„Atyafi ! te úgy is sok vagy egy legénynek :
Megállj én majd kettőt csinállok belőled.”

S akként cselekedett, a mint megfogadta,
Szegény török basát ketté hasította,
Jobbra-balra hullott izzadó lováról,
Igy múlt ki ő kelme ebből a világból.

Mikor ezt látta a gyáva török sereg,
Ucczu ! hátat fordít és futásnak ered,
Futott, futott s talán mostanság is futna,
Hogyha a huszárok el nem érték volna.

De bezzeg elérték, le is kaszabolták ;
Hullottak a fejek előttök, mint a mák.
Egyetlen egy nyargal még ló halálába,
Ennek Kukoricza Jancsi ment nyomába.

Hát a török basa fia vágtatott ott,

Ölében valami fehérféle látszott.

A fehérség volt a francia királylyány ;
Nem tudott magáról semmit, elájulván.

Soká nyargalt Jancsi, a míg utolérte,

„Megállj, a hitedet!“ kiáltott feléje.

„Állj meg, vagy testeden mingyárt nyitok kaput,
Melyen által hitvány lelked pokolba fut.“

De a basa fia meg nem állott volna,

Ha a ló alatta össze nem omolna,

Összeomlott, ki is fujta ott páráját.

Basa fia ilyen szóra nyitá száját:

„Kegyelem, kegyelem, nemes lelkű vitéz !

Ha semmi másra nem : ifjuságomra nézz ;

Ifjú vagyok még, az életet szeretem

Vedd el mindenemet, csak hagyd meg életem !“

„Tartsd meg mindenedet, gyáva élheterlen !

Kezem által halni vagy te érdemetlen.

Hordd el magad innen, vidd hirül hazádnak,

Haramja fiai hogy és mikép jártak.“

Leszállott lováról, királylyányhoz lépe,

És bele tekintett gyönyörű szemébe,

Melyet a királylyány épen most nyitá ki,

Mialatt ily szókat mondának ajaki :

„Kedves szabadítóm ! nem kérdezem, ki vagy ?

Csak annyit mondok, hogy hálám irántad nagy.

Háladatosságból én mindent megteszek,

Hogyha kedved tartja, feleséged leszek.“

Jancsi ereiben nem folyt víz vér helyett,

Szívében hatalmas tusa keletkezett ;

De lecsillapítá szíve nagy tusáját,

Emlékezetébe hozván Iluskáját.

Nyájasdadoz így szólt a szép királylyányhoz :

„Menjünk, rózsám, elébb az édes atyádhhoz,

Ott majd közelebből vizsgáljuk a dolgot.“

S ló előtt a lyánynyal lassacsckán ballagott.

XIII.

Kukoricza Jancsi meg a királyleány
Csatahelyre értek a nap alkonyatán.

A leáldozó nap utósó sugára

Vörös szemmel nézett a siralmas tájra.

Nem látott egyebet, csak a véres halált,

S hollósereget, mely a halottakra szállt;

Nem igen telt benne nagy gyönyörűsége,

Le is ereszkedett tenger mélységébe.

A csatahely mellett volt egy jókora tó,

Tiszta szöke vizet magába foglaló.

De piros volt az most, mert a magyar sereg

Török vértől magát vízében mosta meg.

Miután megmosdott az egész legénység,

A francia királyt várába kísérték;

A csatamezőtől az nem messzire állt...

Ide kísérték hát a francia királyt.

Alighogy bevonult a várba a sereg,

Kukoricza Jancsi szinte megérkezett.

Olyan volt mellette az ékes királylyány,

Mint felhő mellet a tündöklő szivárvány.

Hogy az öreg király leányát meglátta,

Reszkető örömmel borult a nyakába,

S csak azután mondta a következőket,

Mikor a lány ajkán tőle sok csók égett:

„Most már örömemnek nincsen semmi híja;

Szaladjon valaki, s a szakácsot híja,

Készítsen a mi jó, mindent vacsorára,

Az én győzedelmes vitézim számára.”

„Király uram! nem kell híni a szakácsot”,

A király mellett egy hang ekkép rikácsolt,

„Elkészítettem már mindent hamarjában,

Föl is van tálalva a szomszéd szobában.”

A szakács szavai kedvesen hangzottak

Füleiben a jó magyar huszároknak;

Nem igen sokáig hívták magokat,

Körülülték a megterhelt asztalokat.

A mily kegyetlenül bántak a törökkel,
Csak úgy bántak ők most a jó ételekkel;
Nem is csoda biz az, mert megéhezének
A nagy öldöklésben a derék vitézek.

Járta már a kancsó isten igazába,
Ekkor a királynak ily szó jött szájába:
„Figyelmezzetek rám, ti nemes vitézek,
Mert nagy fontosságu, a mit majd beszélek.“

S a magyar huszárok mind figyelmezőnek,
Fölfogni értelmét király beszédének,
A ki egyet ivott, azután köhhentett,
S végre ily szavakkal törte meg a csendet:

„Mindenek előtt is mondd meg a nevedet,
Bátor vitéz, a ki lyányom megmentetted.“
„Kukoricza Jancsi becsületes nevem;
Egy kicsit parasztos, de én nem szégyenlem.“

Kukoricza Jancsi ekképen felele,
Azután a király ily szót váltott vele:
„Én a te nevedet másnak keresztelek,
Mától fogva neved János vitéz legyen.“

Derék János vitéz, halld most beszédemet:
Minthogy megmentetted kedves gyermekemet,
Vedd el feleségül, legyen ő a tied,
És vele foglald el királyi székemet.

A királyi széken én sokáig ültem,
Rajta megvénültem, rajta megőszültem.
Nehezek nekem már a királyi gondok,
Annakokáért én azokról lemondok.

Homlokodra teszem a fényes koronát,
Fényes koronámért nem is kívánok mást,
Csak hogy e várban egy szobát rendelj nékem,
Melyben hátralevő napjaimat éljem.“

A király szavai ím ezek valának,
Nagy csodálkozással hallák a huszárok.
János vitéz pedig e szíves beszédet
Alázatos hangon ekkép köszöné meg:

„Köszönöm szépen a kelmed jó 'karatját,

A mely reám nézve nem érdemlett jóság;
Egyszersmind azt is ki kell nyilatkoztatnom,
Hogy én e jóságot el nem fogadhatom.

Hosszu históriát kéne elbeszélnem,
Miért e jósággal lehetetlen élnem;
De attól tartok, hogy megünnák kelmetek;
S én másnak terhére lenni nem szeretek.

„De csak beszélj, fiam, meghallgatjuk biz azt;
Hiábavalóság, a mi téged aggaszt.“
Igy biztatta őt a jó franczia király,
S János vitéz beszélt, a mint itt írva áll:

XIV.

„Hogy is kezdjem csak hát?... Mindennek előtte
Hogyan tettem szert a Kukoricza névre?
Kukoricza között találtak engemet,
Ugy ruházták rám a Kukoricza nevet.

Egy gazdaember jó lelkű felesége
— A mint ő nekem ezt sokszor elmesélte —
Egyszer kinézett a kukoriczaföldre,
S ott egy barázdában lelt engem heverve.

Szörnyen sikítottam, sorsomat megszánta,
Nem hagyott a földön, felvett a karjára,
És haza felé ezt gondolta mentiben:
„Fölnevelem szegényt, hisz úgy sincs gyermekem.“

Hanem volt ám neki haragos vad férje,
A kinek én sehogy sem voltam ínyére,
Hejh, a mikor engem az otthon meglátott,
Ugyan csak járták a czifra káromlások.

Engesztelte a jó asszony ily szavakkal:
„Hagyjon kend föl, apjok, azzal a haraggal.
Hiszen ott kinn csak nem hagyhattam vesztére,
Tarthatnék-e számot isten kegyelmére?

Aztán nem lesz ez a háznál haszontalan,
Kendnek gazdasága, ökre és juha van,
Ha felcsuporodik a kis istenadta,
Nem kell kendnek bérest, juhászt fogadnia.“

Valahogy, valahogy csakugyan engedett;
De azért rám soha jó szemet nem vetett.
Hogyha nem ment dolgom a maga rendiben,
Meg-meghusángolt ő amugy istenesen.

Munka s ütlek között ekkép nevelkedtem,
Részesültem nagyon kevés örömekben;
Az egész örömöm csak annyiból állott,
Hogy a faluban egy szép kis szőke lány volt.

Ennek édes anyja jókor a síré lett,
Édes apja pedig vett más feleséget;
Hanem az apja is elhalt nemsokára,
Igy jutott egyedül mostoha anyjára.

Ez a kis leányzó volt az én örömem,
Az egyetlen rózsza tüskés életemen.
De tudtam is őtet szeretni, csodálni!
Ugy híttak minket, hogy: a falu árvái.

Már gyerek koromban hogyha őt láthattam,
Egy turós lepényért látását nem adtam;
Örültem is, mikor a vasárnap eljött,
Es vele játszhattam a gyerekek között.

Hát mikor még aztán sihederré lettem,
S izegni-mozogni elkezdett a szívem!
Csak úgy is voltam ám, mikor megcsókoltam,
Hogy a világ összedőlhetett miattam.

Sokszor megbántotta gonosz mostohája,
Isten neki soha azt meg ne bocsássa!
Es ki tudja, még mit el nem követ rajta,
Ha fenyegetésem zabolán nem tartja.

Magamnak is ugyan kutyául lett dolga,
Bele fektettük a jó asszonyt a sírba,
A ki engem talált, és a ki, mondhatom,
Mint tulajdon anyám, ugy viselte gondom.

Kemény az én szívem, teljes életemben
Nem sokszor esett meg, hogy könnyet ejtettem,
De nevelő anyám sírjának halmára
Hullottak könnyeim zápornak módjára.
Iluska is, az a szép kis szőke leány,

Nem tettetett bútól fakadt sirva halmán;
 Hogy ne? az istenben boldogúlt jó lélek
 Kedvezett, a miben lehetett, szegénynek.

Nem egyszer mondta, hogy: „várakozzatok csak!
 Én még benneteket összehazasítalak;
 Olyan pár válik is ám ti belőletek,
 Hogy még!... várjatok csak, várjatok, gyerekek!”

Hat hiszen vártunk is egyre keservesen;
 Meg is tette volna, hiszem az egy istent,
 (Mert szavának állott ő minden időbe)
 Ha le nem szállt volna a föld mélységébe.

Azután hát aztán, hogy meghalálozott,
 A mi reménységünk végkép megszakadott:
 Mindazonáltal a reménytelenségbe
 Ugy szerettük egymást, mint annakelőtte.

De az úristennek más volt akaratja,
 Szívünknek ezt a bús örömet sem hagyta.
 Egyszer én valahogy nyájam elszalasztám,
 Annak következtén elcsapott a gazdám.

Búcsut mondtam az én édes Iluskámnak,
 Keserű érzéssel mentem a világnak.
 Bujdosva jártam a világot széltére,
 Mignem katonának csaptam föl végtére.

Nem mondtam én neki, az én Iluskámnak,
 Hogy ne adja szívét soha senki másnak,
 Ő sem mondta nekem, hogy hűséges legyek —
 Tudtuk, hogy hűségünk úgy sem szegjük mi meg.

Azért szép királylány ne tarts reám számot;
 Mert ha nem birhatom kedves Iluskámat:
 Nem is fogok birni senkit e világon,
 Ha elfelejtkezik is rólam halálom.”

XV.

János vitéz ekkép végzé történetét,
 Nem hagyta hidegen a hallgatók szívét;
 A királylány arcát mosta könnyhullatás,
 Melynek kútfeje volt bánat s szánakozás.

A király e szókat intézte hozzája
„Nem erőtetlek hát, fiam, házasságra;
Hanem a mit nyujtok hálámnak fejében,
Elfogadását nem tagadod meg tőlem.“

Erre kinyitotta kincstárát a király;
Parancsolatjára egy legény előáll,
S arannyal tölti meg a legnagyobb zsákot,
János ennyi kincset még csak nem is látott.

„Nos, hát János vitéz, lányom megmentője“,
Beszért a király, „ez legyen tetted bére.
Vidd el mindenestül ezt a teli zsákot,
És boldogítsd vele magadat s mátkádat.

Tartóztatnálak, de tudom, nem maradnál,
Kivánczol lenni már is galambodnál,
Éredj tehát — hanem társid maradjanak;
Eljenek itt néhány mulatságos napnak.“

Ugy volt biz az, a mint mondotta a király,
János vitéz kívánt lenni galambjánál.
Búcsuzott a királylyánytól érzékenyül;
Aztán a tengerhez ment és gályára ült.

A király s a sereg elkísérte oda,
Tőlök sok „szerencsés jó utat“ hallhata,
S szemeikkel néztek mindaddig utána,
Mig a nagy messzeség ködöt nem vont rája.

XVI.

Ment János vitézzel a megindult gálya,
Szélbe kapaszkodott széles vitorlája,
De sebesebben ment János gondolatja,
Utjában semmi sem akadályoztatta.

János gondolatja ilyenforma vala:
„Hejh Iluskám, lelkem szépséges angyala!
Sejted-e te mostan, milyen öröm vár rád?
Hogy haza tart kincscsel bővelkedő mátkád?“

Haza tartok én, hogy végre valahára
Sok küzködés után legyünk egymás párja,

Egymás párja leszünk, boldogok, gazdagok;
Senki fiára is többé nem szorulok.

Gazd'uram ugyan nem legszebben bánt velem,
Hanem én ő neki mind azt elengedem.

S igazság szerint ő oka szerencsémnek.

Meg is jutalmazom, mihelyt haza érek.“

Ezt gondolta János s több ízben gondolta,

Mialatt a gálya ment sebes haladva;

De jó messze volt még szép Magyarországtól,

Mert Francziaország esik tőle távol.

Egyszer János vitéz a hajófödélén

Sétált föl s alá az est szürkületében.

A kormányos ekkép szólt legényeihez:

„Piros az ég alja: aligha szél nem lesz.“

Hanem János vitéz nem figyelt e szóra,

Feje fölött repült egy nagy sereg gólya;

Őszre járt az idő: ezek a madarak

Bizonyosan szülő-földéről szálltanak.

Szelíd epedéssel tekintett utánok,

Mintha azok neki jó hirt mondanának,

Jó hirt Iluskáról, szép Iluskájáról,

S oly régen nem látott kedves hazájáról.

XVII.

Más nap, a mint az ég alja jövendölte,

Csakugyan szél támadt, még pedig nem gyöngé,

Zokogott a tenger hánykodo hullama

A zugó fergeteg korbácsolására.

Volt a hajó népe nagy megijedésben,

A mint szokott lenni olyan vad szélvészben.

Hiába volt minden erőmegfeszítés,

Nem látszott sehonnan érkezni menekvés.

Sötét felhő is jön; a világ elborúl,

Egyszerre megdördül az égiháború,

Villámok cikáznak, hullnak szanaszerte;

Egy villám a hajót izról porrá törte.

Látszik a hajónak diribje-darabja,
A holttesteket a tenger elsodorja.
Hát János vitéznek milyetén sors jutott?
Őt is elsodorták a lelketlen habok?

Hejh biz a haláltól ő sem volt már messze,
De mentő kezét az ég kiterjesztette,
S csodálatos módon szabadította meg,
Hogy koporsója a habok ne legyenek.

Ragadta őt a víz magasra, magasra,
Hogy tetejét érte már a felhő rojtja;
Ekkor János vitéz nagy hirtelenséggel
Megkapta a felhőt mind a két kezével.

Bele kapaszkodott, el sem szalasztotta,
S nagy erőködéssel addig függött rajta,
Mígnem a felhő a tengerparthoz ére,
Itten rá lépett egy szikla tetejére.

Először is hálát adott az istennek,
Hogy életét ekkép szabadította meg;
Nem gondolt vele, hogy kincsét elvesztette,
Csakhogy el nem vezett a kincscsel élete.

Azután a szikla tetején szétnézett,
Nem látott mást, csupán egy grifmadár-fészket.
A grifmadár épen fiait etette,
Jánosnak valami jutott az eszibe.

Oda lopózkodott a fészekhez lassan,
És a grifmadárra hirtelen rápattan,
Oldalába vágja hegyes sarkantyúját,
S furcsa paripája hegyen-völgyön túlszállt.

Hányta volna le a madár nyakra-főre,
Lehányta volna ám, ha birt volna véle.
Csakhogy János vitéz nem engedte magát,
Jól átszorította derekát és nyakát.

Ment, tudj' az isten hány országon keresztül;
Egyszer, hogy épen a nap az égre kerül:
Hát a viradatnak legelső sugára
Rá süttött egyenest faluja tornyára.

Szent isten! hogy örült ennek János vitéz,

Az öröm szemébe könnyéppeket idéz ;
A madár is, mivel szörnyen elfáradt már,
Vele a föld felé mindinkább közel jár.

Le is szállott végre egy halom tetején,
Alig tudott venni lélekzetet szegény,
János leszállt róla és magára hagyta,
És ment, elmerülve mély gondolatokba.

„Nem hozok aranyat, nem hozok kincseket,
De meghozom régi hűséges szívemet,
És ez elég neked, drága szép Iluskám !
Tudom, hogy nehezen vársz te is már reám.”

Ily gondolatokkal ért a faluvégre,
Érintette fülét kocsiknak zörgése,
Kocsiknak zörgése, hordóknak kongása ;
Szüretre készült a falu lakossága.

Nem figyelmezett ő szüretremenőkre,
Azok sem ismertek a megérkezőre ;
A falu hosszában ekképen haladott
A ház felé, a hol Iluskája lakott.

A pitvarajtónál be reszketett keze,
S mellében csakhogy el nem állt lélekzete ;
Benyitott végtére — de Iluska helyett
Látott a pitvarban idegen népeket.

„Tán rossz helyen járok“, gondolta magában,
És a kilincs megint volt már a markában. . .

„Kit keres kegyelmed ?“ nyájasan kérdezte
János vitézt egy kis takaros menyecske.

Elmondotta János, hogy kit és mit keres.
„Jaj, eszem a szívét, a naptól oly veres !
Bizony, bizony alig hogy reá ismértem“,
Szólt a menyecske meglepetésében.

„Jöjön be már no, hogy az isten áldja meg,
Oda benn majd aztán többet is beszélek.“
Bevezette Jánost, karszékre ültette
S így folytatta ismét beszédét mellette:

„Ismer-e még engem ? nem is ismer talán ?
Tudja, én vagyok az a kis szomszédleány,

Itt Iluskáéknál gyakran megfordultam : „Aztán
„Hanem hát beszéljen csak : Iluska hol van ?“
„Szavaiba vágott kérdezőleg János,
A menyecske szeme könnytől lett homályos.
„Hol van Iluska, hol ?“ felelt a menyecske :
„Szegény Jancsi bácsi ! . . . hát el van temetve.“
Jó, hogy nem állt János, hanem ült a széken,
Mert lerogyott volna kínos érzésében ;
Nem tudott mást tenni, a szívéhez kapott,
Mintha ki akarná tépni a bánatot.

Igy ült egy darabig némán merevedve,
Azután szólt, mintha álmából ébredne :
„Mondjatok igazat, ugy-e hogy férjhez ment ?
Inkább legyen férjnél, mintsem hogy oda lent.

Akkor legalább még egyszer megláthatom,
S édes lesz nekem e keserű jutalom.“
De a menyecskének orcáján láthatta,
Hogy nem volt hazugság előbbi szózata.

XVIII.

János reá borúlt az asztal sarkára,
S megeredt könnyének bőséges forrása,
A mit mondott, csak úgy töredezzve mondta,
El-elakadt a nagy fájdalomtól hangja :

„Miért nem estem el háború zajában ?
Miért a tengerben sírom nem találtam ?
Miért, miért lettem e világra, miért ?
Ha ily mennyköcsapás, ilyen gyötrelem ért !“

Kifáradt végre őt kínozni fájdalma,
Mintha munkájában elszenderült volna,
„Hogy halt meg galambom ? mi baj lett halála ?“
Kérdé, s a menyecske ezt felelte rája :

„Sok baja volt biz a szegény teremtésnek ;
Kivált mostohája kinzása törte meg,
De meg is lakolt ám érte a rossz pára,
Mert jutott inséges koldusok botjára.

Aztán meg magát is szörnyen emlegette,
 Jancsi bácsi; ez volt végső lehellete:
 Jancsikám, Jancsikám, az isten áldjon meg,
 Más világon, ha még szeretsz, tied leszek.

Ezek után kimult az árnyékvilágból;
 A temetőhelye nincsen innen távol.
 A falu népsége nagy számmal kíserte;
 Minden kísérője könnyet ejtett érte.

Kérelemszavára a szíves menyecske
 Jánost Iluskája sírjához vezette;
 Ottan vezetője őt magára hagyta,
 Lankadtan borult a kedves sírhalomra.

Végig gondolta a régi szép időket,
 Mikor még Iluska tiszta szíve égett,
 Szíve és orcája — s most a hideg földben
 Hervadtan, hidegen vannak mind a ketten.

Leáldozott a nap piros verőfénye,
 Halovány hold lépett a napnak helyébe,
 Szomorún nézett ki az őszi homályból.
 János eltántorgott kedvese hantjától.

Még egyszer visszatért. A sírhalom felett
 Egyszerű kis rózsabokor nevelkedett.
 Leszakította a virágszálat róla,
 Elindult s mentében magában így szóla:

„Ki porából nőttél, árva kis virágszál,
 Légy hűséges társam vándorlásaimnál;
 Vándorlok, vándorlok, a világ végeig,
 Míg kívánt halálom napja megérkezik.“

XIX.

János vitéznek volt utjában két társa:
 Egyik a búbanat, mely a szívét rágta,
 Másik a kardja volt, bedugva hüvelybe,
 Ezt a török vértől rozsdá emésztette.

Bizonytalan úton ezekkel vándorolt.
 Már sokszor telt s fogyott a változékony hold,

S váltott a téli föld szép tavaszi ruhát,
Mikor így szólítá meg szíve bánatát:

„Mikor unod már meg örökös munkádat,
Te a kínozásban telhetetlen bánat!

Ha nem tudsz megölni, ne gyötörj hiába;
Eredj máshová, tán akadsz jobb tanyára.

Látom, nem te vagy az, ki nekem halált hoz,
Látom, a halálért kell fordulnom máshoz.

Máshoz fordulok hát; ti viszontagságok!

Ohajtott halálom tán ti meghozzatok.“

Ezeket gondolta s elhagyta bánatát,
Ez szívéhez vissza most már csak néha szállt,
Hanem ismét eltűnt; (mert be volt az zárva)
S csak egy könnycseppet tett szeme pillájára.

Utóbb a könnynyel is végkép számot vetett,

Csupán magát vitte a megunt életet,

Vitte, vitte, vitte egy sötét erdőbe,

Ott szekeret látott, a mint bele lépe.

Fazekasé volt a szekér, melyet látott:

Kereke tengelyig a nagy sárba vágott;

Ütötte lovait a fazekas, szegény,

A szekér azt mondta: nem mozdulok biz én.

„Adj’ isten jó napot“ szólott János vitéz;

A fazekas rútol a szeme közé néz,

S nagy boszankodással im ezeket mondja:

„Nem nekem van biz az ördögnek jó napja.“

„Be rossz kedvben vagyunk“ felelt neki János,

„Hogyne? mikor ez az út olyan posványos.

Nógotom lovamat már reggeltől kezdve;

De csak úgy van, mintha le volna enyvezve.“

„Segíthetünk azon de mondja meg kend csak

Ezen az úton itt vajon hova jutnak?“

Kérdé János vitéz egy utra mutatva,

Mely az erdőt jobbra végig hasította.

„Ezen az úton itt? dejsz erre ne menjen,

Nem mondok egyebet; oda vesz különben.

Oriások lakják ott azt a vidéket,

Nem jött még ki onnan, a ki oda lépett.“

Felelt János vitéz: „Bizza kend azt csak rám.
Mostan a szekérhez lássunk egymás után.“
Igy szólott, aztán a rúd végét megkapta,
S csak tréfamódra a sárból kiragadta.

Volt a fazekasnak jó nagy szeme, szája,
De mégis kicsiny volt az álmélkodásra;
A mire föleszmélt, hogy köszönjön szépen,
János vitéz már jól benn járt az erdőben.

János vitéz ment, és elért nem sokára
Az óriásföldnek félelmes tájára.
Egy vágató patak folyt a határ mellett;
Hanem folyónak is jóformán beillett.

A pataknál állt az óriásföld csösze;
Mikor János vitéz a szemébe néze,
Oly magasra kellett emelnie fejét,
Mintha nézné holmi toronynak tetejét.

Óriások csösze őt érkezni látta,
S mintha mennykő volna, így dörgött reája:
„Ha jól látom, ott a fűben ember mozog; —
Talpam úgy is viszket, várj, majd rád gázolok.“

De az óriás a mint rá lépett volna,
János feje fölött kardját föltartotta,
Bele lépett a nagy kamasz és elbődült,
S hogy lábát felkapta, a patakba szédült.

„Épen úgy esett ez, a mint csak kívántam“,
János vitéznek ez járt gondolatában;
A mint ezt gondolta, szaladni is kezdett,
S az óriás felett átment a vizet.

Az óriás még föl nem tápászkodhatott,
A mint János vitéz a túlpartra jutott,
Átjutott és neki suhintva szablyáját,
Végig metszette a csősz nyaka csigáját.

Nem kelt fel többé az óriások csösze,
Hogy a rábizott tájt őrző szemmel nézze;
Napfogyatkozás jött szeme világára,
Melynek elmulását hasztalanúl várta.

Keresztül futott a patak vize testén;

Veregett hullama, vértől befestetvén.

„Keresztül futott a palak vize testén.” (82. l.)

Felcalt János vitéz: Bizza kend azt csak rám.

Keresztül lóll a palánk víze, leszen (82. l.)

Veres lett hulláma, vértől befestetvén. —
Hát Jánost mi érte, szerencse vagy inség?
Majd meghalljuk azt is, várjunk csak kicsinnyég.

XX.

János az erdőben mindig beljebb haladt;
Sokszor meg-megállt a csodálkozás miatt,
Mert nem látott minden léptében-nyomában
Olyat, a mit látott Óriásországban.

Volt ennek a tájnak sok akkora fája,
Hogy a tetejüket János nem is látta.
Aztan olyan széles volt a fák levele,
Hogy szűrnek is untig elég volna fele.

A szunyogok itten akkorákra nőttek,
Hogy ökrök gyanánt is máshol elkelnének.
Volt is mit aprítani János szablyájának,
Minthogy feléje nagy mennyiségben szálltak.

Hát még meg a varjúk! hú, azok voltak ám!
Látott egyet ülni egyik fa sudarán,
Lehetett valami két mérföldre tőle,
Még is akkora volt, hogy felhőnek vélte.

Igy ballagott János bámulva mód nélkül.
Egyszerre előtte valami sötétül.
Az óriás király nagy fekete vára
Volt, a mi sötéten szeme előtt álla.

Nem hazudok, de volt akkora kapuja,
Hogy, hogy biz én nem is tudom, hogy mekkora,
Csak hogy nagy volt biz az, képzelni is lehet;
Az óriás király kicsit nem épített.

Hát oda ért János s ekkép elmélkedék:
„A külsejét látom, megnézem belsejét;“
S nem törődve azon, hogy majd megugratják,
Menyitotta a nagy palota ajtaját.

No hanem hisz ugyan volt is mit látnia!
Ebédelt a király s tudj' isten hány fia.
Hanem mit ebédelt, ki nem találjátok;
Gondolnátok-e, mit? csupa kösziklákát.

Mikor János vitéz a házba belépett,
Nem igen kívánta meg ezt az ebédet;
De az óriások jószívű királya
Az ebédrel őt így szépen megkínálta:

„Ha már itt vagy, jöszte és ebédelj velünk,
Ha nem nyelsz kösziklát, mi majd téged nyelünk;
Fogadd el, különben száraz ebédünket
Izról porrá morzsolt testeddel sózzuk meg.“

Az óriás király ezt nem úgy mondotta,
Hogy János tréfára gondolhatta volna;
Hát egész készséggel ilyen szókkal felelt:

„Megvallom, nem szoktam még meg ez eledelet;

De ha kívánjátok, megteszem, miért ne?
Társaságotokba beállok ebédre,
Csupán egyre kérlek, s azt megtehetitek,
Számomra előbb kis darabot törjétek.“

Letört a sziklából valami öt fontot
A király s a mellett ily szavakat mondott:
„Nesze, galuskának elég lesz e darab,
Aztán gombóczot kapsz, hanem összeharapd.“

„Harapod bizony te, a kínos napodat!
De fogadom, bele is törik a fogad!“
Kiáltott fel János haragos beszéddel,
S meglódította a követ jobb kezével.

A kő úgy a király homlokához koppant,
Hogy az agyveleje azonnal kiloccsant.
„Igy híj meg máskor is köszikla-ebédre,“
Szólt s kaczagott János, „rá forrt a gégedre!“

Es az óriások elszomorodának
Keserves halálán a szegény királynak,
S szomorúságokban elfakadtak sirva. . . .
Minden csepp könnyök egy dézsa víz lett volna.

A legöregebbik szólt János vitézhez:
„Urunk és királyunk, kegyelmezz, kegyelmezz!
Mert mi téged ime királynak fogadunk,
Csak ne bánts minket is, jobbágyaid vagyunk.“

„A mit bátyánk mondott, közös akaratumk,

Csak ne bánts minket is, jobbágyaid vagyunk!"

A többi óriás ekképen esengett,

„Fogadj el örökös jobbágyidúl minket.“

Felelt János vitéz: „Elfogadom tehát

Egy kikötéssel a kendtek ajánlatát.

Én itt nem maradok, mert tovább kell mennem,

Itt hagyok valakit királynak helyettem.

Már akárki lesz is, az mindegy énnekem.

Kendektől csupán ez egyet követelem:

A midőn a szükség úgy hozza magával,

Nálam teremjenek kendtek teljes számmal.“

„Vidd, kegyelmes urunk, magaddal e sípot,

S ott leszünk, mihelyest jobbágyidat hívod.“

Az öreg óriás ezeket mondotta,

S János vitéznek a sípot általadta.

János bedugta a sípot tarsolyába,

Kevélyen gondolva nagy diadalmára,

És számos szerencse-kívánások között

Az óriásoktól aztán elköltözött.

XXI.

Nem bizonyos, mennyi ideig haladott,

De annyi bizonyos, mennél tovább jutott,

Annál sötétebb lett előtte a világ,

S egyszerre csak annyit vesz észre, hogy nem lát.

„Éj van-e vagy szemem világa veszett ki?“

János vitéz ekkép kezdett gondolkodni.

Nem volt éj, nem veszett ki szeme világa,

Hanem hogy ez volt a sötétség országa.

Nem sütött az égen itt sem nap, sem csillag;

János vitéz csak úgy tapogatva ballag,

Néha feje fölött elreppent valami,

Szárnysuhogás-formát lehetett hallani.

Nem szárnysuhogás volt az tulajdonképen,

Roszorkányok szálltak arra seprőnyélen.

Boszorkányoknak a sötétség országa

Rég ideje a hogy birtoka, tanyája.

Ország gyűlését ő kelmők itt tartanak,
Éjfél idejében ide lovaglanak.

Most is gyülekeznek ország gyűlésére,
A sötét tartomány kellő közepére.

Egy mélységes barlang fogadta be őket,
A barlang közepén üst alatt tűz égett.

Ajtó nyílásakor meglátta a tüzet

János vitéz s annak irányán sietett.

Mikor János vitéz oda ért: valának

Egybegyülekezve mind a boszorkányok.

Halkan lábujjhegyen a kulcslyukhoz mene,

Furcsa dolgokon is akadt meg a szeme.

A sok vén szipirtyó benn csak úgy hemzsegett.

Hánytak a nagy üstbe békát, patkány-fejet,

Akasztfőfa tövén nőtt füvet, virágot,

Macskafarkat, kigyót, emberkoponyákat.

De ki tudná sorra mind előszámlálni?

Csakhogy János mingyárt át kezdette látni,

Hogy a barlang nem más, mint boszorkánytanya.

Erre egy gondolat agyán átvillana.

Tarsolyához nyult, hogy sípját elővegye,

Az óriásoknak hogy jőjön serege,

Hanem megakadt a keze valamiben,

Közelebb vizsgálta s látta, hogy mi legyen.

A seprők voltak ott egymás mellé rakva,

Miken a boszorkány-nép oda lovagla.

Fölnyalábolta és messzire elhordá,

Hogy a boszorkányok ne akadjanak rá.

Ekkor visszatért és sípjával füttyentett,

És az óriások rögtön megjelentek.

„Rajta, törjetek be szaporán, legények!”

Parancsolá János, s azok betörének.

No hisz keletkezett cifra zenebona;

A boszorkány sereg gyorsan kirohana;

Keresték a seprőt kétségbeeséssel,

De nem találták, s így nem repülhettek el.

Az óriások sem pihentek azalatt,

Mindenikök egy-egy boszorkányt megragadt,
S úgy vágta a földhöz dühös haragjába',
Hogy széjjellapultak lepénynek módjára.

Legnevezetesebb a dologban az volt,
Hogy valahányszor egy-egy boszorkány megholt,
Mindannyiszor oszlott az égnek homálya,
S derült lassanként a sötétség országa.

Már csaknem egészen nap volt a vidéken,
Az utolsó banya volt a soron épen
Kire ismert János ebbe' a banyába' ?
Hát Iluskájának mostoha anyjára.

"De kiáltott János, ezt magam döngetem,"
S óriás kezéből kivette hirtelen,
Hanem a boszorkány kicsusszant markából,
Ucczu ! szaladni kezd, és volt már jó távol.

"A keserves voltát, rugaszkodj' utána !"
Kiáltott most János egyik óriásra.
Szót fogadott ez, és a banyát elkapta,
És a levegőbe magasra hajtotta.

Igy találták meg az utolsó boszorkányt
Halva, János vitéz faluja határán ;
S minthogy minden ember gyűlölte, utálta,
Még csak a varju sem károgott utána.

Sötétség országa kiderült végképen,
Örökös homálynak napfény lett helyében,
János vitéz pedig rakatott nagy tüzet,
A tűz minden seprőt hamuvá égetett.

Az óriásoktól azután bucsút vett,
Szívükre kötvén a jobbágyi hűséget.
Ezek ígérték, hogy hűségesek lesznek,
S János vitéz jobbra és ők balra mentek.

XXII.

Vándorolgatott az én János vitézem,
Meggyógyult már szíve a bútól egészen,
Mert mikor keblén a rózsaszálra nézett,
Nem volt az többé bú, a mit akkor érzett.

Ott állott a rózsza mellére akasztva,
Melyet Iluskája sirjáról szakasztta,
Valami édesség volt érzésében,
Ha János elmerült annak nézésében.

Igy ballagott egyszer. A nap lehanyatlott,
Hagyva maga után piros alkonyatot;
A piros alkony is eltűnt a világról,
Követve fogyó hold sárga világától.

János még ballagott; a mint a hold leszállt,
Ő fáradottan a sötétségben megállt,
S valami halomra fejét lehajtotta,
Hogy fáradalmát az éjben kinyugodja.

Ledőlt, s el is alutt, észre nem is véve,
Hogy nem nyugszik máshol, hanem temetőbe;
Temetőhely volt ez, ócska temetőhely,
Harczoltak hantjai a rontó idővel.

Mikor az éjfélnek jött rémes órája,
A száját mindenik sírhalom feltátja,
S fehér lepedőben halvány kísértetek
A sírok torkából kiemelkedtenek.

Tánczot és éneket kezdetek meg legott,
Lábok alatt a föld reszketve dobogott;
Hanem János vitéz álmai közepett
Sem énekszóra, sem tánczra nem ébredett.

A mint egy kísértet őt megpillantotta,
„Ember, élő ember!” e szót kiáltotta,
„Kapjuk fel, vigyük el! mért olyan vakmerő,
Tartományunkba belépni mikép mer ő?”

És oda suhantak mind a kísértetek,
És körülötte már karéjt képeztenek,
És nyultak utána, de a kakas szólal,
S a kísértet mind eltűnt a kakasszóval.

János is felébredt a kakas szavára,
Testét a hidegtől borzadás átjárta;
Csipős szél lengette a síri füveket,
Lábra szedte magát s útra kerekedett.

XXIII.

János vitéz egy nagy hegy tetején jára,
Hogy a kelő hajnal rasütött arczára.

Gyönyörűséges volt, a mit ekkor látott,
Meg is állt, hogy körülnézze a világot.

Haldoklófélben volt a hajnali csillag,
Halovány sugára már csak alig csillog,
Mint gyorsan kiröppent fohász, eltűnt végre.
Mikor a fényes nap föllépett az égre.

Föllépett aranyos szekeren ragyogva,
Nyájasan nézett a sik tengerhabokra,
Mik, úgy tetszett, mintha még szenderegének,
Elfoglalva térét a végtelenségnek.

Nem mozdult a tenger, de ficzkándoztanak
Sima hátán néha apró tarka halak,
S ha napsugár érte pikkelyes testöket,
Tündöklő gyémántnak fényeként reszketett.

A tengerparton kis halászkunyhó álla;
Öreg volt a halász, térdig ért szakála,
Épen mostan akart hálót vetni vízbe;
János oda ment és tőle ezt kérdezte:

„Ha szépen megkérem kendet, öreg bátya,
Átszállít-e engem tenger más partjára?

Örömet fizetnék, hanem nincsen pénzem,
Tegye meg kend ingyen, köszönettel vészem.”

„Fiam, ha volna, sem kéne pénzed nékem,”
Felelt a jó öreg nyájasan, szelíden.

„Megtermi mindenkor a tenger mélysége
A mi kevésre van éltemnek szüksége.

De micsoda járat vetett téged ide?

Az óperenciás tenger ez, tudod-e?

Azért semmi áron által nem vihetlek,

Se vége se hossza ennek a tengernek.”

„Az óperenciás?” kiáltott fel János,

„Annál inkább vagyok hát kíváncsiságos

De már így átmegyek, akárhová jutok:
Van még egy mód hátra a sípomba fuvok."

És megfújta sípját. A sípnak szavára
Egy óriás mingyárt előtte is áll.

"Át tudsz-e gázolni ezen a tengeren?"

Kérdi János vitéz, "gázolj által velem."

"Át tudok-e?" szolt az óriás és nevet,

"Meghiszem azt; foglalj a vállamon helyet.

Így ni, most kapaszkodj' meg jól a hajamba."

És már meg is indult, a mint ezt kimondta.

XXIV.

Vitte az óriás János vitézünket;

Nagy lába egyszerre félmér földet lépett,

Három hétig vitte szörnyű sebességgel,

De a tulsó partot csak nem érhatték el.

Egyszer a távolság kékellő ködében

Jánosnak valami akad meg szemében.

"Nini, ott már a part!" szolt megörvendezve.

"Biz az csak egy sziget," felelt, a ki vitte.

János ezt kérdezte: "És micsoda sziget?"

"Tündérország, róla hallhattál eleget.

Tündérország; ott van a világnak vége,

A tenger azon túl tűnik semmiségbe."

"Vigy oda hát engem, hűséges jobbágyom,

Mert én azt meglátni fölötte kívánom."

"Elvihetlek," felelt az óriás neki,

De ott életedet veszély fenyegeti.

Nem olyan könnyű ám a bejárás oda,

Órizi kapuját sok iszonyú csoda"

"Ne gondold te azzal, csak vigy el odaig!

Hogy bemehetek-e vagy nem, majd elvállik."

Szófogadásra így inté az óriást,

A ki tovább nem is tett semmi kifogást,

Hanem vitte őtet és a partra tette,

És azután utját vissza felé vette.

XXV.

Tündérország első kapuját őrzötte
Félrőfös körmökkel három szilaj medve.
De fáradságosan János keze által
Mind a három medve egy lett a halállal.

„Ez elég lesz mára,“ János ezt gondolta,
Nagy munkája után egy padon nyugodva.
„Ma ezen a helyen kissé megpihenek,
Holnap egy kapuval ismét beljebb megyek.“

Es a mint gondolta, akkép cselekedett,
Második kapuhoz másnap közeledett,
De már itt keményebb munka várt ám rája,
Itt őrzőnek három vad oroszlán álla.

Hát neki gyürkőzik; a fenevadakra
Ráront hatalmasan, kardját villogtatva;
Védelmezték azok csunyaúl magokat,
De csak mind a három élete megszakadt.

Igen feltüzeltelte ez a győzelem,
Azért, mint tennap, most még csak meg sem pihen,
De letörölve a sűrű verítéket,
A harmadik kapu közelébe lépett.

Uram ne hagyj el! itt volt ám szörnyű strázsa;
Vért jéggé fagyasztó volt rémes látása.
Egy nagy sárkánykígyó áll itt a kapuban;
Elnyelne hat ökröt, akkora szája van.

Bátorság dolgában helyén állott János,
Találós ész sem volt ő nála hiányos,
Látta, hogy kardjával nem boldogul itten,
Más módot keresett hát, hogy bemehessen.

A sárkánykígyó nagy száját feltátotta,
Hogy Jánost egyszerre szerteszét harapja;
S mit tesz ez a dolog ilyen állásába?
Hirtelen beugrik a sárkány torkába.

Sárkány derekában kereste a szívet,
Ráakadt és bele kardvasat merített.

A sárkány azonnal széjjelterpeszkedett,
S kinyögte magából a megtört életet.

Hejh, János vitéznek került sok bajába,
Míg lyukat fúrhatott sárkány oldalába,
Végtére kifurta, belőle kimászott,
Kapút nyit, és látja szép Tündérországot.

XXVI.

Tündérországbán csak hire sincs a télnek,
Ott örökös tavasz pompájában élnek;
S nincsen ott napkelte, nap lenyugovása,
Örökös hajnalnak játszik pirossága.

Benne tündérfiak és tündérleányok
Halált nem ismerve élnek boldogságnak;
Nem szükséges nekik sem étel, sem ital,
Élnek a szerelem édes csókjaival.

Nem sír ott a bánat, de a nagy örömtől
Gyakran a tündérek szeméből könny gördül;
Leszivárog a könny a föld mélységebe,
És ennek méhében gyémánt lesz belőle.

Szőke tündérlyányok sárga hajaikat
Szálanként keresztülhúzzák a föld alatt;
E szálakból válik az aranynak ércze,
Kincsleső emberek nem kis öröme.

A tündérgyerekek ott szivárványt fonnak
Szemsugarából a tündérleányoknak;
Mikor a szivárványt jó hosszúra fonták,
Ékesítik vele a felhős ég boltját.

Van a tündéreknek virágnyszolyája,
Örömtől ittasan heverésznek rája;
Illatterhes szellők lanyha fuvallatja
Őket a nyoszolyán álomba ringatja.

És a mely világot álmaikban látnak,
Tündérország még csak árnya e világnak.
Ha a földi ember először lyányt ölel,
Ennek az álomnak gyönyöre tölti el.

„Látta Iluskává válni a virágot.“ (97. l.)

A sárkány azonnal szájtelterpeszkedett,

S kinyúlta nyelvét...

H...

Mig...

Vég...

Kap...

T...

On...

S n...

Orö...

B...

Hab...

Nem...

Eln...

N...

Gyn...

Lé...

Es...

Sz...

Szál...

E sz...

Kinc...

A...

Szen...

Mik...

Ekes...

Vad...

Orö...

Hat...

Okt...

Est...

Tünd...

Ha...

Ennek az (illegitim)...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

Ennek az (illegitim)...

XXVII.

Hogy belépett János vitéz ez országba,
Mindent, a mit látott, csodálkozva láta.
A rózsaszín fénytől kápráztak szemei,
Alig hogy merészelt körültekinteni.

Meg nem futamodtak tőle a tündérek,
Gyermekszelídséggel hozzá közelgének,
Illették őt nyájas enyelgő beszéd,
És a szigetbe őt mélyen vezették el.

A mint János vitéz mindent megszemléle,
S végtére álmából mintegy föleszméle :
Kétségbeesés szállt szívének tájára,
Mert eszébe jutott kedves Iluskája.

„Itt hát, hol országa van a szerelemnek,
Az életen által én egyedül menjek?
A merre tekintek, azt mutassa minden,
Hogy boldogság csak az én szivemben nincsen?”

Tündérországnak egy tó állott közepén,
János vitéz búsan annak partjára mén,
S a rózsát, mely sírján termett kedvesének,
Levette kebléről, s ekkép szólítá meg :

„Te egyetlen kincsem! hamva kedvesemnek!
Mutasd meg az utat, én is majd követlek.”

S beveté a rózsát a tónak habjába ;
Nem sok híja volt, hogy ő is ment utána

De csodák csodája ! mit látott, mit látott !
Látta Iluskává válni a virágot.

Eszeveszettséggel rohant a habokba,
S a föltámadt leányt kiszabadította.

Hát az élet vize volt ez a tó itten,
Mindent föltámasztó, a hova csak cseppen.
Iluska porából nőtt ki az a rózsza,
Igy halottaiból őt föltámasztotta.

Mindent el tudnék én beszélni ékesen,
Csak János vitéznek akkori kedvét nem,

Mikor Iluskáját a vízből kihozta,
S rég szomjas ajakán égett első csókja.

Be szép volt Iluska! a tündérleányok
Gyönyörködő szemmel mind rá bámulának;
Őt királynéjoknak meg is választották,
A tündérfiak meg Jánost királyokká.

A tündérnemzetség gyönyörű körében
S kedves Iluskája szerető ölében
Mai napig János vitéz ő kegyelme
Szép Tündérországnak boldog fejedelme.

(Pest.)

TARTALOM.

Előszó	5
Bevezetés: A helység kalapácsa és a János vitéz	7
A helység kalapácsa	10
János vitéz	48

LAMPEL RÓBERT (Wodianer F. és Fiai)

könyvkiadóhivatalában
megjelentek s kaphatók a következő

SZÉPIRODALMI MŰVEK.

Költemények, színművek:

- Agai Adolf.** (Porzó.) *Igaz történetek.* Husz elbeszélés 2. kiadás. Szinnyomatú borítékba fűzve 2 frt 40 kr.
- Alvinczy Sándor.** *A francziák társadalmi, erkölcsi és lelki élete.* I. : A franczia társadalom. Fűzve 1.50. Diszk. 2. — Ugyanaz II. : A franczia nők. Fűzve 1 frt 50 kr. Diszk. 2 frt.
- Bródy Sándor.** Színészvér. Két szöke asszony. A halott. A bőlény. Tanulmányok. A boldog szerelemlről. 2 frt.
- Carmen Sylva.** *Jehova.* Fordította *Goldis János.* 50 kr.
- Emke daloskönyv** 2. és 3. szölamu dalok gyűjteménye kottákkal fve 80 kr., diszkötésben 1 frt 50 kr.
- Ugyanaz 4 szölamu dalok gyűjteménye kottákkal fűzve 1 frt 20 kr., diszkötésben 2 frt.
- Endrődi Sándor.** *Tücsökdalok.* Diszk. piros metszettel 1.80
- Erődi Béla.** Utazásom Szicília és Málta szigetén. 50 képpel és 2 térképpel. Fűzve 2 frt. Szinnyomatú diszk. 2 frt 80 kr.
- A Fáraók országában. Uti képek. Számos képpel és Egyptom térképével. Fűzve 2 frt. Szinnyomatú diszköt. 2.80
- Fái Lajos.** *Titannő.* Regény. 1 frt.
- Gaál Karolina.** *A ki bírja, marja.* Regény. 50 kr.
- Gabányi Árpád.** *A művészet nyomorultjai.* Eredeti regény 2 kötetben. 2 frt 40 kr.
- *Sámuel király.* Tört. színmű 5 felvonásban. 1 frt 50 kr.
- Görner. Angolosan.** Vigjáték 2 felvonásban. Ford. *Komlóssy Ferencz.* (Külföldi színműtár II.) 50 kr.
- Gracza György.** *A halál örültjei.* Regény 1 frt.
- Gracza György és Follius Emil.** *Nevelő Magyarország.* A legujabb adomák egyetemes gyűjteménye. Szinnyomatú borítékba fűzve 1 frt 80 kr. Abba kötve 2 frt. Diszkötésben 3 frt.
- Gutius.** (Dr. Gutti Soma.) *A vádlottak padján.* Ötven humoros karczolat. 2. kiadás. Képes borítékban 1 frt.
- Hankó V.** *Székelyöld,* kötve 3 frt 50 kr. Diszkötésben 5 frt.
- Jakab Ödön.** *Argirus.* Tündermese négy énekben. A m. tud. akadémia Nádasdy-féle pályázatán 100 arannyal jutalmazott pályamű. Nyolcz gyönyörű fénynyomatú képpel és több vignettel. Fűzve 3 frt. Diszkötésben 5 frt.
- Jakab Ödön.** *Falu.* Elbeszélések. Kimnach László rajzaival. Fűzve 2 frt. Diszkötésben 2 frt 80 kr.
- Kabos Ede.** *A holló.* Színmű egy felvonásban. R. Hirsch Nelly rajzaival. 1

Komjáthy Jenő. *A homályból.* Költemények 1876—94. 3.—
Kölcsey Ferencz *Parainese.* A milleniumi ünnepély alkalmából iskolai vizsga-ajándékul. Füzve —.40. Diszk. 1.—
Leopardi Giacomo *összes lyrai versei.* Fordította s a költőről szóló tanulmányal ellátta **Radó Antal.** Kiadja a Kisfaludy-társaság. A költő arcképével. Füzve 1 frt 60 kr. Diszkötésben 2 frt 40 kr.
 — Ugyanaz meritett hollandi papíron 10 frt.
Lisznay Kálmán. *Palócz dalok.* 2. bővített kiadás. 10 kr.
 — *Uj palócz dalok,* 1 frt 20 kr.
 — *Madarak pajtása,* 40 kr.
Mosdósy Imre. *Arva szerelem.* Eredeti regény 2 kötetben 2 frt.
 — *Az Űllősiek végnapjai.* Regény 2 kötetben. 2 frt.
Murai Károly. *Ejnye be jó!* Képes és képtelen adomák és mókák. Garmadába hányla M. K. I., II., III., köt. Szinnyomatu borítékban. Kötetjé á 60 kr.
 — *Finom falatok.* 60 kr.
 — *Mosolygó történetek.* I., II., III. kötet. Mindegyike huszonhárom humoros elbeszéléssel. Szinnyomatu borítékban. Kötetjé á 60 kr.
 — *Huszárszerelem.* Vigjáték 2 felvonásban. (Nemzeti színműtár II. füzet.) 50 kr.
 — *Derüs históriák.* 60 kr.
Radó Antal. *Költők albuma.* A legjelesebb magyar költők verseiből összeállította R. A. 16-rét kiadás. Szinnyomatu aranyozott diszkötésben 3 frt.
 — Ugyanaz. Emlékkiadás. Selyemmel kirakott diszk. 4.50.
 — Ugyanaz. 8-rét kiad. Szinnyomatu aranyozott diszk. 5.—
 — Ugyanaz. Emlékkiadás díszesebb kiadás 6 frt 50 kr.

— *Idegen költők albuma.* Megfordítások a XIX. század lyrájából. Mannheimer Gusztáv, Cserépy Árpád és mások eredeti rajzaival. Füzve 8.60. Szin és dombornyomatú diszk. 5.—
 — *Ujabb nemzeti dalkönyvecske.* A legjelesebb magyar költők verseiből összeállította R. A. Szinnyomatu vászonköt. 1.20 (A költők albumának népies és olcsó kiadása.)
Sardou. *Az utolsó levél.* Vigjáték 3 felvonásban. Fordította **Szerdahelyi Kálmán.** 1861. (Külf. színműtár. II. füz.) 80 kr.
Schiller Frigyes *színművei.* Fordította **Tomor Ferencz.** Kötetjé á 50 kr.
 1. Wallenstein tábora. A Piccolominiak.
 2. Wallenstein halála.
 3. Az Orleánsi szűz. Regényes szomorújáték.
 4. Stuart Mária. Szomorújáték.
 — *Tell Vilmos.* Színmű öt felvonásban. (8-r. 161. 1.) 80 kr.
Szigligeti Ede. *A mama.* Eredeti vigjáték 3 felvonásban. (Nemzeti színműtár I. füzet.) 60 kr.
Török László. Milleniumi emlékek. *A nők hódolata.* Drámai allegoria egy felvonásban, dalokkal. Leányiskolák milleniumi ünnepére. 40 kr.
Váradi Antal. *Atala.* Opera 5 felvonásban. Zenéjét szerző **Schauer Ferencz.** 40 kr.
Verne Gyula. *A Chancellor.* Kazallon J. R. utazási naplója. Fordította **Vértesi Arnold.** 1 frt 40 kr.
Vietorisz József. *Giuseppe költeményei.* 1 frt 20 kr.
Vörösmarty Mihály. *Szózat.* Magyar, német, francia és olasz nyelven, és Kölcsey Hymnus magyar és német nyelven 10 kr.

Szalay—Baróti Magyar Nemzet Története.

4 kötetben, a magyar szent koronával díszített vászonkötésben 30 frt, a Corvinák stílusát utánzó remek félbörkötésben 32 frt.

E mű eredetijét Szalay József írta és ezt a Magyar Tudományos Akadémia 1884-a Szilágyi-féle nagy jutalommal tüntette ki. Azóta a történeti kutatások eredményei megbővítették a magyar történetírás anyagát és ehhez képest végezte az átdolgozást dr. Baróti Lajos.

Ez az első nagyszabású, egységes magyar történet. A nagym. Vallás- és Közügyügyi m. kir. ministerium 17795—1895. sz. a. kelt magas rendeletével Szalay—Baróti „Magyar Nemzet Történeté“-t, mint a hazai történet tanulmányozására és a nemzeti érület ápolására kiválóan alkalmas művet, az összes hazai iskolának megszerzésre ajánlotta.

1191 képpel

(szövegek, műmellékletek, hasonmások).

LAMPEL RÓBERT (Wodianer F. és Fiai)

könyvkiadása

Budapest, Andrásy-út 21. sz.

GRACZA GYÖRGY

Az 1848—49.

Magyar Szabadságharcz Története.

Az illusztrációkat (881 kép és színnyomatu mellékletek) összeállította **Kreith Béla** gróf. Teljes öt díszkötésű, a budai honvédszobor dombornyomataival ellátott kötetben.

—♦— **Ára 35 forint.** —♦—

A nagy munkában foglalt képek következőképen oszlanak meg:

Tartalmaz: 338 arcképet, 22 allegorikus, 106 csataképet, 17 emlék-, 22 forradalmi képet, 26 gúnyképet, 53 hasonmást, 110 jelenetet, 39 katonai, 40 akkori látképet, 84 reliquiát, 24 szent helyet ábrázoló képet. Összesen 881 kép, színes műmellékletek, térképek.

Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai)

könyvkiadása

Budapest, Andrásy-út 21. sz.

Zala

György

budavári
honvédszobra

érezbe öntött,
kisebbitett alak-
ban

60 frt.

E minden ízében magyar műemlék, kisebbítve, ércbe öntve, fémtalappal 60 frtért, fehér márványtalappal 70 frtért kapható. A szobor magassága talapzat nélkül 52 cm., talappal 75 cm. — A szobor 5 frtos havi részletfizetésre is megszerezhető.

KÖLTŐK ALBUMA

SZERKESZTI RADÓ ANTAL.

Nagy negyedréti diszmű, fényes kiállításban, melyhez hasonló eddig magyar nyelven nem jelent meg. Remek díszkötésben, 28 részben fénynyomatú, részben heliogravure műmelléklettel.

Az anthológiában képviselt költők:

Arany László	Kozma Andor	Szabolcska Mihály
Ábrányi Emil	Jakab Ödön	Szalay Fruzina
Bartók Lajos	Ignotus	Szávay Gyula
Bulla János	Kiss József	Szász Károly
Dömötör Pál	Lévay József	Torkos László
Endrődi Sándor	Makai Emil	Vajda János
Fejes István	Móra István	Váradi Antal
Gyulai Pál	Palágyi Lajos	Vargha Gyula
Heltai Jenő	Pósa Lajos	Zichy Géza
Inczedy László	Reviczky Gyula	és
Komócsy József	Szabó Endre	számos mások.

A *Költők Albuma* a magyar festőművészek színét-javát is egyesíti, tehát mintegy *művészeink anthológiája* is. Részt vett e munka illusztrálásában jóformán az egész magyar művészgárda, kiki a tőle telhető legjobbat nyújtva.

Az anthológiánál közreműködő festők:

Baditz Ottó	Ferenczi Károly	Knopp Imre	Spányi Béla
Bihari Sándor	Grünwald Béla	Kriesch Aladár	Spányik Kornél
Both Menyhért	Halmi Arthur	László Fülöp	Székely Árpád
Cserépy Árpád	Hegedüs László	Mannheimer O	Szlányi Lajos
Csók István	R. Hirsch Nelly	Márk Lajos	Tull, Ödön
Dudits Andor	Ipoly Sándor	Olgyay-Ferenca	Ujváry Ignác
Faragó József	Jendrassik Jenő	Pataki László	Vágó Pál
Fényes Adolf	Karvaly Mór	Pap Henrik	Vajda Zsigmond
Ferraris Arthur	Kinnach László	Réthy István	

E művészek képei legnagyobb részt gyönyörű *heliogravure*ekben vannak sokszorosítva, még pedig elsőrangú intézetekben. E külön papírra nyomott *műmellékleteken* kívül számos *iniciálés* rajz díszíti a szöveget.

Ara 28 forint. E díszművet a kiadó czég havi *részlet* *fizetésre* is szállítja. — Megjelent.

LAMPEL R. (Wodianer F. és Fiai)

cs. és kir. udv. könyvkereskedés, könyvkiadóhivatalában

BUDAPESTEN, VI. ker., Andrásy-út 21. sz. a.

- *58—59. **Jókai.** Helvíla.
60. **Csehov.** Falusi asszonyok.
Szabó Endre.
61. **Kölcsey Ferencz** válogatott beszédei.
62. **Yke.** Ujjászületés. Amerikai regény.
63. **Aldácssy Antal.** Pázmány Péter élete.
64. **Falk Miksa.** Erzsébet királynéről.
65. **Cicero.** Az öregségről. *Fábián Gábor.*
66. **Rudyard Kipling.** Indiai történetek. *Mikes Lajos.*
67. **Kabos Ede.** A csengeri kalapok és egyéb történetek.
68. **Szalárdi János** Siralmas krónikája. *Angyal D.*
69—70. **Arany János.** Toldi. (Isk. kiadás.)
*71. **Molière.** A fősvény. *Hevesi Sándor.*
*72. **Jókai.** Fekete vér.
73. **Plutarchos.** Perikles. *Kacs-kovics Kálmán.*
74—75. **Arany** kisebb költeményeiből. *Moravcsik G.* (Isk. kiad.)
76. **Spanyol elbeszélők.** *Szalai Emil.*
77. **Nansen Fr.** Éjen és jégen át. I. A Fram utja. *Brózik K.*
78. **Nansen Fr.** Éjen és jégen át. II. A szánut. *Brózik K.*
79. **Gvadányi.** A peleskei nótárius. *Kardos Albert.*
*80. **Bracco.** Pietro Caruso. *Ver-ga.* Parasztbecsület. *Radó Antal.*
81. **Mikszáth Kálmán.** Két elbeszélés.
82. **Coppée F.** Henriette. *Bottlikné Tölgyessy M.*
83. **Matilde Sarao.** Leányok. *Tóth B.*
*84. **Sophokles.** Antigone. *Kemenes (Kempj) József.*
85. **Ábrányi Emil.** Márcziusi dalok.
86. **Tolnai Lajos.** A nagygyárosék.
87—88. **Arany.** Toldi estéje. *Bánóczi J.* (Isk. kiad.)
*89. **Giacosa.** Borus szerelem. *Radó A.*
90. **Heltai Gáspár** válogatott meséi *Imre L.*
91. **Musset.** Tizian fia. — *Marquis G.*
92. **Kielland Sándor,** Elbeszélések. *Ritók E.*

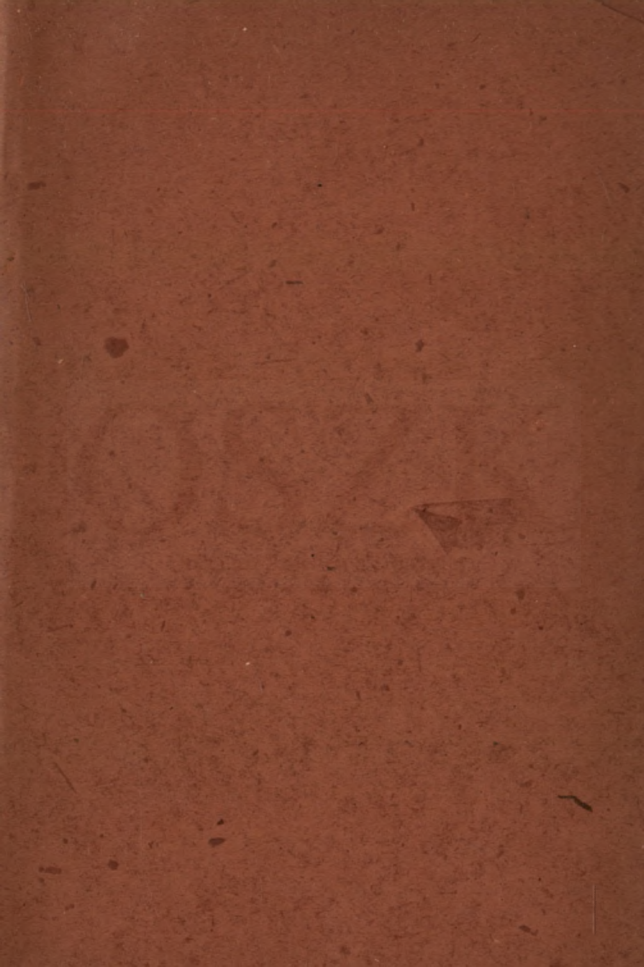
93. **Wells.** Világok harca. I. rész *Mikes Lajos.*
94. **Ugyanaz.** II. rész.
95. **Kölcsey válogatott versei.** *Négyesy László.*
96. **Boccaccio,** Válogatott elbeszélései. *Radó A.*
97. **Keleti Gusztáv :** Idősb Markó Károly.
98. **Franczia elbeszélők.** Második sorozat. *Ambrús Z. és Tölgyessy M.*
99. **Olasz elbeszélők.** Második sorozat. *Tóth Béla.*
100. **Jókai Mór.** Szép Angyalka. Kis képek.
101. **Arany János.** Az első lopás. Jóka ördöge. *Komáromy L.* (Isk. kiad.)
102—105. **Arany.** Szemelvények Toldi szerelméből. *Moravcsik Géza.* (Isk. kiad.)
106—108. **Shakespeare.** János király. *Arany J.* (Isk. kiad.)
*109—112. **Shakespeare,** Hamlet. *Ford. Arany János.* (Isk. kiad.)
113. **Papp Dániel.** Utolsó szerelem.
*114. **Molière.** Botcsinált doktor. *Gabányi Árpád.*
115. **Virág Benedek** Válogatott költeményei. *Zlinszky Aladár.*
116. **Murai Károly.** Mese-mese.
117. **Kerékpáros-katé,** *Irtó dr. Korchmáros Kálmán.*
118. **Orosz elbeszélők tára.** *Ambrozovics Dezső.*
119. **Salvatore Farina.** Erősebb a szerelemmel. *Tóth Béla.*
120. **Cserei Mihály** Históriaja. *Angyal D.*
121—122. **Arany János.** Katalin. Keveháza. Szent László füve. *Dr. Radnay Rezső.* (Isk. kiad.)
*123. **Ibsen.** A társadalom támaszai. *Lázár Béla.*
124. **Coppée.** Adós fizess. Regény. *Tóth Béla.*
125. **Kisfaludy Sándor** Válogatott regéi. — Csobáncz — Tátika. — Dobozy Mihály és hitvese. — *Szigetvári Iván.*
126. **Tolsztoj N. Leo** Népies elbeszélések. *Szabó Endre.*
127. **Becsky László,** Amerikába és vissza.
*128. **Byron.** Kain. *Mikes Lajos.*
129. **Kóbor Tamás.** Elbeszélések.
130. **Kazinczy Ferencz levelei.** Szemelvények. *Dr. Váczy J.*

131. **Moeller.** Az aranycsináló. *Szerdahelyi Sándor.* I. rész.
132. **Ugyanaz.** II. rész.
133. **Angyal D.** Bethlen Gábor életrajza. Számos képpel.
134. **Sipulusz** (Rákosi Viktor.) *Ujabb humoreszkek.*
135. **Kazinczy Ferencz.** Pályám emlékezete. (Szemelvények.) *Balassa József.*
136. **Zöldi Márton.** Színész-törtérik.
- 137—39. **Arany János.** Buda halála. *Moravcsik Géza.* Isk. kiad.
140. **Anatole France.** Régi dolgok. Elbeszélések. *Ambrus Zoltán.*
141. **Poe E.** Rejtelmes történetek. Második sorozat. *Tolnai Vilmos.*
142. **Molière.** A kényeskedők. *Hevesi Sándor.*
143. **Thury Zoltán.** Urak és parasztok. (Elbeszélések).
144. **Arany János.** Vojtina Ars poetikája. *Kelemen Béla.* (Isk. k.)
145. **Tinódi Sebestyén** válogatott históriás énekei. *Perényi A.*
146. **Jókai Mór.** A nagyenyedi két fűzfá. Beszély. *Váro Ferenccz.*
147. **Szabóné Nogáll Janka.** Mara és egyéb történetek.
148. **Kisfaludy Károly Víg** elbeszélései. *Bánóczy József.*
149. **Rudyard Kipling.** A Deungel könyve. *Mikes Lajos.*
150. **Kováts Antal.** Magyar népdalok. (Isk. kiadás).
- 151—153. **Kempis.** Krisztus követéséről. *Pázmány.*
154. **Jókai Mór.** Ne nyulj hozzám és egyéb elbeszélések.
- 155—156. Esküdtek és esküdt-bírák törvénykönyve. *K. Nagy S.*
157. **H. G. Wells.** Az időgép. *Mikes Lajos.*
158. **Petőfi Sándor** családi versei. *Szinnyei F.* Telegdy képeivel.
159. **Tábori Róbert.** Különös történetek.
160. **Ouida.** Tonia. *Törökné Fenyvessy Szeréna.*
161. **Franczia elbeszélők tára.** Harmadik sorozat. *Ambrus Zoltán és Hevesi Sándor.*
162. **Aischylos.** Agamemnon. *Váradí Antal.*
163. **Petőfi Sándor** A helység kalapácsa. János vitéz. *Bánóczy József.* Képekkel.
164. **Kipling.** Indiai történetek. II. sorozat. *Marquis Géza.*

LAMPEL RÓBERT (Wodianer F. és Fiai)

Budapesten, VI. ker., Andrassy-ut 21. sz. a.

A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi magyar kir. ministerium 1286|98., 3644|98. valamint 3935|98. és 4986|99. eln. sz. alatti m. rendeletekkel a Magyar Könyvtárnak 1., 3., 5., 8., 11., 12., 19., 20., 21., 22., 26., 27., 30., 31., 32., 34., 36., 37., 38., 42., 43., 44., 46., 49., 50., 52., 54., 61., 63., 64., 65., 68., 69—70., 71., 73., 74—75., 77—78., 79., 84., 87—88., 90., 93—94., 95., 97., 101., 102—105., 106—108., 109—112., 114., 115., 120., 121—122., 125., 130., 133., 135., 137—139., 144., 150-ik számú füzetit a középiskolák, polgári fiu- és leányiskolák, óvónő-, tanító- és tanítónő-képző intézetek, valamint a felsőbb leányiskolák és felső kereskedelmi iskolák számára ajánlotta. Ugy szintén Budapest székes főváros Tanácsa 27563/98 sz. végzésével a Magyar Könyvtár iskolai céloknak megfelelő füzeleit a fő- és székvárosi polgári, felső kereskedelmi, felsőbb leány- és főreáliskolai ifjusági könyvtárak számára való beszerzésre ajánlotta.

131. M
Scen
12

